

új magyar szó

20 oldal

Ára: 1,5 lej

Országos közéleti napilap | Alapítva 1947-ben, Romániai Magyar Szó címmel

VII. évfolyam,
128. (1448.) szám**BNR-valutaárfolyamok**

1 euró	4,2217 ▼
1 amerikai dollár	2,9073 ▼
100 magyar forint	1,5985 ▼

Aktuális

3

Ősszel megviesítenének

Jövő héten alakul meg az a koalíciós bizottság, amely közös nevezőre hozná a kormányt támogató pártok elképzeléseit az ország közigazgatási reformját illetően. Kelemen Hunor RMDSZ-elnök szerint a területi átszervezést szakaszosan kellene végrehajtani.

Gazdaság

6

Indul a Kogălniceanu-terv

Már e hónap folyamán tájékoztató karavánon ismerteti a kis és közepes vállalkozások országos ügynöksége (AIP-PIMM) a kormány által nemrég elfogadott Kogălniceanu-tervet, amely hiteltámogatással igyekszik a hazai kisvállalkozók szektorának megsegítésére.

Kultúra

8

Táncszínházból jeles

József Attila verseire épülő táncszínházi előadással indítja a következő évadot az Udvarhely Táncműhely, amely a leépítések ellenére is minőségi produkciókkal állt közönség elé. „Minőségileg és művészi reformjának oltárán kell elrendeznünk” – jelentette ki Miklós Levente, az intézmény vezetője.

Vezércikk

3

Miért hinnénk?

Ilyen áldozati generáció lenne a mostani tizenhét-tizenkilenc éveseké is, akiknek egy irányt tévesztett oktatási rendszer későbbi reformjának oltárán kell elvéreznünk? (...) Áldozati generáció, amelynek azért kell szenvednie, hogy a következő korosztályok már egy olyan, megtisztult világban nevelkedjenek, ahol az iskola mércét ad, az

Salamon Márton László

érettségi oklevélnek pedig értéke van. ▶

Verseny Erdély légtéréért

*Egészségtelen konkurenciaharc dúl a kolozsvári és a marosvásárhelyi reptér között***A nemrégiben új terminált nyitó kolozsvári nemzetközi repülőtér szívesen elszippantaná a marosvásárhelyi légitörzset utasforgalmát**

Fotó: ÚMSZ

Egyenként több millió lejes beruházásokkal folytatja versengését a kolozsvári és marosvásárhelyi nemzetközi repülőtér. Bár Kolozs Megye Tanácsa és Maros Megye Tanácsa egyetértenek abban, hogy a két, egymástól alig száz kilométerre lévő légitörzset konkurenciaharcra nem tesz jót a régióknak, az együttműködés kimódolására létrehozott megyeközi bizottság munkájáról alig hallani valamit. A megyei önkormányzatok arra hivatkoznak, nem állhat meg az élet, amíg a közös testület valamilyen eredményre jut, ezért továbbra is támogatják a repterek „napi működéséhez szükséges” fejlesztéseket. **6. oldal ▶**

Meghalt Habsburg Ottó

▶ Habsburg Ottóban a magyar közvélemény egy része nem egyszerűen a páneurópai politikust, hanem a törvényes magyar uralkodót látta. Kilencvennyolc évesen tegnap halt meg németországi otthonában. A Magyar Országgyűlés tegnap az ülés megnyitását követően egyperces néma felállással emlékezett Habsburg Ottóra, akit mind vezető magyar és osztrák politikusok, mind az EU irányítói az előző évszázad legnagyobb hatású emberei egyikeként neveztek. Sokat tett az Európai Unió bővítéséért. Jellemző, hogy a Kárpát-medencében szinte minden országban ugyanazt a beszédet mondta el – az illető ország nyelvén. **2. és 4. oldal ▶**

Kopácsolnak az EU-táborban

▶ Mára minden készen áll az EU-tábor helyszínén a kikapcsolódásra és „fejtagítókra” vágyó fiatalok befogadására – ígéri a rendezvény szervezői. Tegnap a nagyszínpadot ácsolták a marosfői kempingben, amely ma délben nyitja meg kapuit. **3. oldal ▶**

Tegnap már a nagyszínpadot ácsolták a marosfői kempingben

Fotó: MIÉRT

Érettségi: vádak a döbbenet után

▶ Rekordot döntött az érettségi eredmények közzététele után benyújtott óvasok száma: országszerte több ezren éltek tegnap a fellebbezés lehetőségével. A diákok a tanárokat, a szülők az oktatási minisztériumot, a politikusok az államfőt, a tanügyi szakszervezetek a szülőket és az oktatási tárcaat okolják a katasztrofális vizsgaeredményekért. Sovány vigasz a magyar diákok számára, hogy húsz százalékkal sikeresebben teljesítettek román társaiknál. **7. oldal ▶**

Mai mellékletünk:úmsz *kisebbségben*

Röviden

Konok a kassai főpolgármester

Nem hajlandó bocsánatot kérni Kassa főpolgármestere azért, mert a városi hivatal által áprilisban kiadott egyik alkalmi kiadványban vulgáris jelzővel illették a magyarokat – írja legújabb számában a *Szabad Újság* című szlovákiai magyar társadalompolitikai hetilap. Az áprilisi kiadvány miatt a közelmúltban tíz kassai magyar szervezet vezetője nyílt levélben szólította fel a város főpolgármesterét, Richard Rasit, hogy kérjen bocsánatot a város magyar nemzetiségű polgáraitól. A nyílt levelet eyekek között a Kassai Magyarok Fóruma, a Csemadok, a Magyar Koalíció Pártja, a Márai Sándor nevét viselő polgári egyesület írta alá.

Palesztin bírálát Athénak

A Gázai övezet ellenőrzése alatt tartó Hamász palesztin iszlamista mozgalom azzal vádolta meg Görögországot, hogy meghajlik Izrael és szövetségeseinek nyomása alatt, ezért felszólította, hogy ne akadályozza az övezetbe segély szállító flottilla tervezett indulását. A görög hatóságok ugyanis pénteken megtiltották a segélyhajóknak, hogy elhagyják a görögországi kikötőket. Az intézkedést azzal indokolták, hogy Izrael megtiltotta minden hajónak a gázai partok megközelítését.

Ki kellett vezetni Mladicsot

Nem nyilatkozott bűnösségéről tegnap sem a volt Jugoszlávia területén elkövetett háborús bűnöket vizsgáló Nemzetközi Törvényszéken Ratko Mladics, a boszniai szerbek népiirtással és más bűnökkel vádolt volt katonai főparancsnoka. Bírái ezt az eljárási szabályok szerint úgy értelmezték, hogy nem tartja magát felelősnek a vádpontokban. A tárgyalás tegnap egy időre félbeszakadt, miután az engedély nélkül sorozatosan közbekiabáló Mladicsot a bíróság kivezette a teremből, de már az is kisebbfajta meglepetésnek számított, hogy egyáltalán megjelent a bírák előtt.

Reagan-szobor Londonban

Szobrot avattak Ronald Reagan néhai amerikai elnök tiszteletére tegnap London központjában. Az ünnepségen Margaret Thatcher volt brit kormányfő üzenetében úgy méltatta egykori politikustársát, mint aki emberek millióit vezetett el a szabadsághoz a vasfüggöny le hullásakor. A londoni amerikai nagykövetség előtt felállított Reagan-szobor avatásán mások mellett részt vett Condoleezza Rice volt amerikai külügyminiszter és nemzetbiztonsági főtanácsadó, aki Reagan özvegyét, Nancy Reagant képviselte.

Nem tagadja a holokauszttagadást

Félrevezetés áldozatának tartja magát Richard Williamson holokauszttagadó brit tradicionalista püspök (*képünkön*), akinek pere hosszú szünet után tegnap folytatódott Németországban a regensburgi tartományi

bíróságon. A fellebbviteli tárgyalásra került sor, és azon Williamson nem jelent meg. Ügyvédei útján ugyan egyáltalán nem cáfolta, hogy vitatta volna zsidók tömeges legyilkolását a náci rezsim idején, de megjegyezte: nem volt tudomása arról, hogy a svéd televíziónak még 2009-ben adott interjúját Németországban is sugározni fogják. Williamsont első fokon 20 ezer eurós pénzbüntetésre ítélte.

Bilincsben hozták, szabadon távozott

MTI

Bilincsben vezették ki a tárgyalóteremből Szilvássy Györgyöt, a Gyurcsány-kormány egykori titokminiszterét tegnap kora délután a Fővárosi Bíróság Katonai Tanácsa előtti meghallgatásról. A volt titokminisztert lapzártánk idején szabadlábra helyezték, miután információk szerint részletes vallomást tett, a vád azonban változatlanul államatitok. Információk szerint a péntek éjszaka őrizetbe vett Szilvássy Györgyöt a Gyorskocsi utcai börtön épületéből szállították át a katonai ügyészségre. Mintegy fél órában át tartózkodott a tárgyalóteremben. Vele együtt bevezettek egy másik férfit is, ám azt nem lehet tudni, hogy ő ki volt, és mivel gyanúsítják. Nem derültek ki részletek a nyilvánosság számára az egykori titokminiszter és a nemzetbiztonsági szakszolgálatok volt vezetői elleni büntetőeljárásról a magyar parlament nemzetbiztonsági bizottságának hétfői ülése után. A testület zárt tanácskozását követően Vadai Ágnes, a bizottság MSZP-s elnöke életszerűtlennek és nevelésesnek nevezte az ülésen elhangzott vádakokat. Hangsúlyozta továbbá, hogy egyetlen valódi kérdésére sem kapott választ, ezért szerinte a közeljövőben biztosan ismételen szükség lesz a testület összehívására. Ugyanakkor Gulyás Gergely fideszes alelnök szerint megalapozott gyanú merült fel a Gyurcsány-kormány időszakáig visszanyúló ügyben. Úgy vélte, a testület „idő előtti összehívása” azt a célt szolgálta, hogy egy büntetőügyet politikai ügyként tüntessenek fel. A húszperces ülésen elhangzottak 2009-ig titkosak.

A Budapesti Katonai Ügyészség egy héttel ezelőtt gyanúsítottként hallgatta ki Galambos Lajost. A polgári elhárítás kémkedéssel gyanúsított volt vezetőjét pénteken házi őrizetbe helyezte a Fővárosi Bíróság Katonai Tanácsa. Aznap Szilvássy

Györgynél tartottak házkutatást, majd a volt titokminisztert is kihallgatták és őrizetbe vették. Szombaton gyanúsítottként hallgatták ki, majd ugyancsak őrizetbe vették Laborc Sándort, a Nemzetbiztonsági Hivatal korábbi főigazgatóját. ◀

Szilvássy György a bíróságon. A vád ellene továbbra is államatitok

Fotó: MTI

Meghalt Habsburg Ottó

ÚMSZ

A magyar Országgyűlés tegnap az ülés megnyitását követően egyperces néma felállással emlékezett meg a reggel elhunyt Habsburg Ottóról, akit mind vezető magyar és osztrák politikusok, mind pedig az Európai Unió irányítói az előző évszázad legnagyobb hatású emberei egyikének neveztek. Az összes magyar párt és a kormány is kinyilvánította részvétét a családnak. Az utolsó magyar király fia, aki szinte az utolsó pillanatokig a határok nélküli Európa ügyének szentelte életét, az ausztriai Reichenau an der Raxban született 1912. november 20-án, és Németországban, a Starnbergi-tó partján fekvő Pöcklingben hunyt el tegnap. Habsburg Ottó, akit tegnap reggel álmában ért a halál, tavaly özvegyült meg; Regina szász-meiningeni hercegnővel 1951 óta voltak házasságban. Összesen hét gyermekük született, akik közül a legfiatalabb, az 1964-ben napvilágot látott György Magyarországon él. Habsburg Ottó az apja 1922-ben bekövetkezett halála után, kilencévesen lett a Habsburg-család feje, és a hivatalos trónörökös, aki a második világháborúig a Habsburg restaurációs kísérletek középpontjában állt. Hitlerrel (aki az Anschlussnak az Otto fedőnevet adta) nem volt hajlandó kapcsolatba lépni, előbb Franciaországba, majd az Egyesült Államokba emigrált. Ausztria megszállásakor 1938-ban nyilatkozatban követelte a nemzetközi beavatkozást. Nagy rokonszenvvel kísérte az 1988-1989. évi kelet-és közép-európai változásokat. Sokat tett az Európai Unió bővítéséért, ennek keretében Magyarország csatlakozásáért. Politikai tevékenységére jellemző, hogy a Kárpát-medencében szinte minden országban ugyanazt a beszédet mondta el – az illető ország nyelvén. ◀

Újabb feljelentés DSK ellen

Hírösszefoglaló

Egy francia író- és újságíró, Tristane Banon egy csaknem tíz éve történt szexuális jellegű bántalmazás miatt feljelentést tesz Dominique Strauss-Kahn, a Nemzetközi Valutaalap volt vezérigazgatója ellen – jelentette be tegnap Banon ügyvédje. A 31 éves regényíró 2007-ben egy televíziós műsorban már elmondta, hogy a politikus 2002-ben egy interjú alkalmával erőszakoskodott vele, ám a felvételen kisírták Strauss-Kahn nevét. Banon arról beszélt az adásban, hogy DSK, akitől interjúért, egy szinte teljesen üres lakásban adott neki randevút. Onnan pedig csak dulakodást követően tudott elszabadulni, miután a férfi „kikapcsolta a melltartóját, és megpróbálta kinyitni a farmerjét”. Annak idején Banont az anyja, aki szocialista politikus, beszélte le arról, hogy panaszt tegyen. Ügyvédje május 16-án jelezte, hogy ügyfele a francia bírósághoz fordul, de négy nappal később azt közölte, hogy a feljelentéssel kapcsolatos döntést későbbre halasztották.

Miután az Egyesült Államokban a Strauss-Kahn elleni vádak

összeomlani látszanak, Franciaországban megindultak a találgatások arról, hogy amennyiben megszűnik ellene az eljárás, a politikus elnökeljöltséget visszatérhet-e a politikai életbe. A meglepetésszerű fordulat Dominique Strauss-Kahn, a Nemzetközi Valutaalap volt főigazgatójának New York-i büntetőügyében továbbra is a francia lapok címlapján szerepel. A Le Figaro az amerikai eljárás első stádiumának hibáit boncolgatta, s arra a kérdésre kereste a választ, hogy legitim-e a médiát odacsodítani egy ember letartóztatáskor a rendőrség elé. Ez ugyanis lehetővé tette, hogy „a média kivégezzen egy olyan embert, akit még nem is ítélték el” – hangsúlyozta a konzervatív lap. A l'Humanité arra figyelmeztetett, hogy Strauss-Kahn ellen egyelőre még folytatódik az eljárás, és „ha történt szexuális erőszak, az akkor is szexuális erőszak, ha a panaszos szent, bűnöző, vagy pedig prostituált”. A kommunista lap szerint a szocialisták „árnyék után futnak, s úgy kapaszkodnak Strauss-Kahn most már valószínűtlen elnökeljöltségekbe, mint egy varázspálca”. ◀

Mitológia és hajózhatóság

ÚMSZ

Az Európai Unió Duna-stratégiájának megvalósításáról rendezett konferenciát az osztrák külügyminisztérium tegnap Bécsben. Michael Spindelegger külügyminiszter hangsúlyozta, hogy az Európai Tanács politikai döntése után most a megvalósításnak kell következnie, „teljes munkát kell végezni”. Felidézte, hogy a Duna-stratégia Ausztria és Románia közös kezdeményezésére vezethető vissza. Méltatta az osztrák-román együttműködést, és kiemelte azt is, hogy a stratégiát Magyarország európai uniós elnöksége alatt fogadta el az Európai Tanács. Spindelegger hangsúlyozta, hogy a kezdeményezés ezúttal nem az Európai Bizottság, hanem az európai uniós tagállamok felől indult ki, ugyanakkor nem működhetne az Európai Unió, és pénzügyi eszközei valamint és regionális politikája nélkül.

Theodor Baconschi román külügyminiszter szerint elsőként azokra a programokra kell összpontosítani, amelyek rövid időn belül végrehajthatóak, és láthatóvá teszik a lakosság számára az együttműködés eredményességét.

Fontosnak nevezte, hogy a folyó egész hosszában hajózható legyen.

Pröhle Gergely magyar külügyi helyettes államtitkár kitért arra is, Magyarország „egy kicsivel óvatosabb” Ausztriánál és Romániánál a Duna hajózhatóságának kérdésében. A bős-nagymarosi vízlépcső megépítésének megkezdésére „az új magyar demokrácia alapító mitológiájához” tartozik, ezt nem szabad szem elől téveszteni – fogalmazott. Ez nem jelenti azt, hogy Magyarország nem támogatja a hajózhatóság javítását más technikai eszközökkel, de a legfontosabbnak a közlekedési és szállítási ágazatok kombinált fejlesztését tartja – jelentette ki.

Johannes Hahn regionális biztos, a bizottság osztrák tagja hangsúlyozta a dunai szállításban rejlő lehetőségeket. Kijelentette: biztos abban, hogy sikerül a vízi szállítási lehetőségek jobb kihasználására „integrált, intelligens” megoldásokat találni, a közúti és vasúti közlekedésre is építve.

A Duna-stratégiában a folyó vízgyűjtő területéhez tartozó országok vesznek részt: nyolc uniós tagállam és hat uniós kívüli ország. ◀

Ősszel megyésítenének

A PDL siettetné, az RMDSZ lassítaná a közigazgatási átszervezést

Cs. P. T., M. Á. Zs.

► A jövő héten alakul meg a koalíció szintjén az a bizottság, amelynek őszig kompromisszumos megoldást kell kidolgoznia Románia közigazgatási átszervezésére. Legalábbis ebben egyeztek meg tegnapi tanácskozásukon a kormányt támogató pártok vezető politikusai – tudtuk meg Máté Andrásról. Az RMDSZ képviselőházi frakcióvezetőjének tájékoztatása szerint a koalíciós alakulatok „egyenként három-négy személyt” jelölnek majd a testületbe. „Azt még nem tudnám megmondani, kit jelöl az RMDSZ ebbe a bizottságba. Egyelőre csak puhatolozunk, hogy ki vállalná a feladatot” – magyarázta Máté.

Hatékony régiókat akar az RMDSZ

Nagy vonalakban megrajzolta az RMDSZ „tárgyalási szabadságát” Kelemen Hunor szövetségi elnök az *Evenimentul Zilei* című román napilapnak adott múlt hét végi interjújában. Szerinte az államfő kezdeményezése alapján véve jó, viszont részleteiben számos módosításra szorult. Az RMDSZ-es politikus úgy vélte, hogy a Traian Băsescu által javasolt nyolc mamutmegye túl kevés, a koalíciós bizottság feladata lesz megtalálni azt a megoldást, amely megfelel az ország igényeinek. „Az 1998-ban önkényesen létrehozott fejlesztési régiók nem hatékonyak. Nincsenek kulturális, történelmi kapcsolatok a társadalmilag és gazdaságilag oly különböző mikrorégiók között. Nem kell megerősíteni jogi státussal is azt, ami eddig nem működött hatékonyan” – fogalmazott Kelemen Hunor. Szerinte több szakaszban kellene végrehajtani a területi-adminisztratív átszervezést, első fázisban a fejlesztési régióknak kell megadni a lehetőséget arra, hogy

Dacian Cioloș biztat, Traian Igaș siettet, Kelemen Hunor pedig megfontoltságra int a megyésítéssel kapcsolatban

bizonyítsák működőképességüket, aztán – alkotmánymódosítással – ezeket fel lehet ruházni jogi személyiséggel is. „remélem, hogy októberig sikerül megtalálnunk azt a változatot, amely az egész koalíció támogatását élvezi” – mondta el az RMDSZ szövetségi elnöke.

Igaș hátsó ajtón „szupermegyésítene”

Megelőlegezi a koalíciós bizottság pozitív döntését és bizonyos értelemben „megszabja” a jövődó megyehatárokat Traian Igaș belügyminiszter azon terve, amely a Traian Băsescu államfő által javasolt közigazgatási átszervezés mentén alakítaná át a tárca hatáskörébe tartozó területi egységeket. „A jelenlegi túlméretezett rendszert le kell bontanunk, a decentralizációt összekapcsoljuk a regionális átszervezéssel is” – fogalmazott Igaș, hozzátéve,

hogy hamarosan beterjeszti a kormány elé azt az átszervezési tervét, amely első fázisban régiósítaná a határrendszert és a sürgősségi beavatkozások felügyelőségét (ISU). Szerinte ezzel az intézkedéssel jelentősen csökkenne a bürokrácia, „azok a belügyi alkalmazottak, akik eddig irodai munkát »végeztek«, végre ott segíthetik az embereket, ahol a legnagyobb szükség van erre, az utcán”.

AZ EU biztat

Románia jelentősen javíthatná teljesítményét az uniós alapok lehívási arányát illetően Dacian Cioloș mezőgazdasági és vidékfejlesztési EU-biztos szerint, ha a Traian Băsescu államfő által tervezett és az RMDSZ ellenkezése miatt elakadt területi-adminisztratív átszervezést mégis végrehajtanák. „Az uniós projektek helyi szinten való menedzselése segítene

Fotó: Tófián Levente

né az életbeléptetést és a kapcsolattartást, de mi Brüsszelből ebbe nem szólhatunk bele, ez kizárólag a román hatóságok döntésén múlik” – fogalmazott tegnap Iasi-ban a román EU-biztos. Hozzátette: a régiós szinten elfogadott fejlesztési stratégiák nagymértékben segíthetik a jövőben a pénzhez való hozzáférést, ugyanis a következő, 2014–2020 közötti uniós költségvetés papírra vetése előtt az Európai Bizottság részletekbe menő tárgyalást folytat majd a tagországokkal arról, hogy egyes régiói milyen célokat kívánnak megvalósítani EU-s alapokból. „A tagállamok nem csupán az uniós támogatásokkal való szakszerű elszámolást kell garantálniuk, hanem koherens elképzelést is be kell mutatniuk arról, hogy a régió fejlődése szempontjából miért szükséges a beruházás” – fogalmazott Cioloș, hozzátéve, hogy e jövőtervek kidolgozását segítené a területi-adminisztratív átszervezés. ◀

Miért hinnének?

Salamon Márton László

Nehéz eldönteni, hogy ki(k) okolható(k) az ideai érettségi vizsgák katasztrofális eredményeiért, de abban nagyjából mindenki egyetért, hogy nem a diákok. Ők

ugyanis csak áldozatai egy olyan átlamvezetésnek,

amely a rendszerváltás óta eltelt huszonegy év alatt semmit nem tett az ország jövőjét jelentő fiatal generációért, amely soha nem gondolkodott távlatilag, és amely elzárta a jövőt.

A kommunista időszaktól átörökölt tanügyi rendszer ugyanis strukturálisan alig változott több mint két évtized alatt, a tantervek és az egész oktatási filozófia ugyanaz maradt, csupán a tanítás színvonala csökkent jelentős mértékben. A tanári szakma társadalmi megbecsülése padlóra került, a fiatal generációk példaképeivé pedig olyan alakok váltak, akik iskola és műveltség nélkül szereztek vagyont, tisztségeket, ismertséget a zavaros „átmenet” vizeiben halászva. Ebben a helyzetben vette át a hazai tanügyi irányítását a jelenlegi politikai hatalom, amely a „Reform – mindenáron!” jelszót tűzte zászlajára. És amint az lenni szokott, az előkészítelen, egyik napról a másikra történő, gyökeres (de mégis felszínes) változtatásokat azok sínylik meg, akik a legkevésbé érdeklik meg. Minthogy ők, a diákok nem hibáztathatók az elmúlt két évtized semmittevéséért, hanem éppenséggel szenvedő alanyai annak.

Persze a történelemben a nagy reformokat mindig is csak társadalmi áldozathozattal lehetett véghezvinni, és általában legalább egy emberöltőnyi időre volt szükség ahhoz, hogy új emberek éljenek a régiék által saját maguk feláldozása révén létrehozott új világban. Ennek az áldozati generációnak a tagjai azok, akik felismerik, hogy gyermekeik jövőjéért fel kell adniuk saját vágyaikat, álmaikat, személyes ambíciójukat, beletörődnek a személyes érvényesülés lehetetlenségébe egy erre alkalmatlan világban, és egy előttük lebegő cél általuk soha nem élvezendő jótéteményeiért dolgoznak életük végéig. Ilyen áldozati generáció lenne a mostani tizenhét-tizenkilenc éveseké is, akiknek egy irányt tévesztett oktatási rendszer késői reformjának oltárán kell elvéreznüök. A választás igen, még akkor is, ha az önfeladás kényszerű és önkényes. Áldozati generáció, amelynek azért kell szenvednie, hogy a következő korosztályok már egy olyan, megtisztult világban nevelkedjenek, ahol az iskola mércét ad, az érettségi oklevélnek értéke van, a felsőoktatás pedig nem diplomagyárak silány terméke.

Csak hogy erre nincs garancia. Nincs semmiféle más kapaszkodó, csupán az előző generációk rossz tapasztalata: azoké a korosztályoké, akikről az akkori államvezetők áldozatot kértek, a következő generációk nevében. Am azok az áldozatok hiábavalónak bizonyultak, nem a gyermekek, hanem az illető vezetők javát szolgálták. Miért hinnének most nekik?

Gitenstein: elriasztó kenőpénz

ÚMSZ

► Kenőpénzt kérnek a román hatóságok az amerikai cégektől, ami nagyon sok befektetőt bántortalanított el attól, hogy Romániában terjeszkedjen – fogalmazott Mark Gitenstein bukaresti amerikai nagykövet. Az Egyesült Államok nemzeti ünnepe apropóján az *Adevărul* című napilapnak adott interjújában a tengerentúli diplomata arra is felhívta a figyelmet, hogy a korrupció és az átláthatóság hiánya is elriasztja az amerikai cégeket. Hozzátette: számos cégvezető azzal az aggod-

Mark Gitenstein amerikai nagykövet

lommal fordult hozzá, hogy azért veszítenek el szerződéseket, mert a konkurencia tisztességtelen eszközökhöz folyamodott.

„Volt olyan eset is, hogy személyesen jártam közbe annak érdekében, hogy egy-egy ügyben tisztességesen viszonyuljanak a befektetőkhöz. Ezen kívül van egy listám, amelyet időszakosan az államfő, a miniszterelnök, az igazságügyi miniszter figyelmébe ajánlok” – fogalmazott Mark Gitenstein. Az amerikai nagykövet bizakodását fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy az észak-erdélyi autópálya építésével megbízott Bechtel cégnek sikerül megegyeznie a közlekedésügyi minisztériummal a munka folytatásáról.

Mark Gitenstein ismételtén kiért a törvénytelenül szerzett vagyonok elkobzásának kérdésére, hangsúlyozva, hogy támogatja Traian Băsescu államfő ezt célzó törekvéseit. „Két lehetőséget látok: vagy módosítják az alkotmányt, vagy pedig elfogadják egy olyan törvényt, amelyet az alkotmánybíróság is megfelelőnek talál” – mondta el a Bukarestben állomásozó diplomata. ◀

Kopácsolnak az EU-táborban

ÚMSZ

► Már a nagyszínpadot ácsolták tegnap a marosfői kempingben, a nyolcadik alkalommal megrendezett EU-tábor színhelyén, s a szervezők azt ígérik: ma délutánra minden készen áll a kapcsolódásra és „fejtágitókra” vágyó fiatalok befogadására. Jakab Adorján főszervező tájékoztatása szerint a tábor már a jelentkezői határidő, július elseje előtt két nappal megtelt. „Ez azonban nem jelenti azt, hogy ne látnánk szívesen a további érdeklődőket. Sátorhelyünk még van, ám az utólag jelentkezőknek már nem tudunk étkeztetést is biztosítani” – magyarázta. Jakab elmondta, az EU-tábor programjában nem történetek jelentős változások, egy előadó kivételével senki sem mondta vissza a meghívást. Eszerint a mai regisztráció, illetve az esti „csapatösszerázó buli” után a fiatalok holnapról az eredetileg betervezett panelekben tájékozódhatnak az aktuális politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális kérdésekről.

A tábort szerdán Kelemen Hunor RMDSZ-elnök nyitja meg, a

szervezők részéről beszédet tart Bodor László MIERT-elnök, főtájkár-helyettes, Tonk Márton, a Sapientia EMTE kolozsvári karának dékánja és Borboly Csaba, Hargita Megyei Tanácsának elnöke is.

Mint ismert, az idén kevesebb lesz az előadás, de több lesz a szabadidős program Marosfőn. A kirándulni vágyókat teljesítménytúrák, a szabadtéri sportolás kedvelőit sportprogramok, míg az ingyencéket gulyásfőző verseny várja.

A tábor ideai mottójához, az „Erdélyinek lenni jó!” jelszóhoz híven az előadások a térség gazdasági perspektíváit járják körül, de betekintést engednek a regionalizációs vita kulisszáiba, láttatni engedik, hogyan folyik a népszámlálásra való felkészülés, és mi az országos felmérés tétje.

Jakab Adorján lapunknak elmondta: több mint háromszáz látogatóra számítanak, és abban reménykednek, hogy az időjárás nem zavarja meg a táborlakók életét. „Szerdára már jobbra fordul az idő, s imádkozunk, hogy ez így is maradjon” – jelentette ki. ◀

Román lapszemle

Észak-Koreával írt alá szerződést filmek, tévé- és rádióműsorok kölcsönös cseréjéről a Boc-kabinet. A megállapodás értelmében a csereprogramba kerülő adások a két ország gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődését mutatják be. (*Adevărul*) ► Egy és két év közötti kisgyermekkek számára rendeztek mezei futóversenyt az erzsébetvárosi szabadtéri múzeum területén. A vetélkedőre több mint 600 kisbábát neveztek be a Miss és a Mister versenykategóriában. (*Click*) ► Temesváron készítették el a világ legnagyobb adag babos füstölt csülkét, amely így bekerült a Rekordok Könyvébe. A 16 négyzetméteres edényben készült ingyencsöghez 200 kilogramm csülköt és 50 kilogramm babot használtak fel. (*Evenimentul zilei*)

Lap-top

A nap címe. A tanügyminiszter javítóvizsgára küldött diákra valló hibákat vét a saját önéletrajzában, *Adevărul*.

Magyarázat. A történelmi gyalázatos érettségi eredmények után természetesen kikezdik a tárcavezetőt is. Érdekesebb lehetnek az eddigi kilenc tanügyminiszter érettségi jegyei is.

Ötlet, az van. Mircea Diaconu liberális szenátor (civilben színházigazgató és kiváló színész) a *Gândul*-ban annak a véleményének ad hangot, hogy az ellenzéknek „legkésőbb októberig” le kellene váltania a jelenlegi kormányt, ugyanis minden kérés csökkenti ennek az akciónak az értelmét a jövő évi választások közeledése miatt. A kérdés csak az, tesszük hozzá, hogy ha eddig nem sikerült, ezután hogyan fog.

Cațavencii. A régiből lett új élclap főszerkesztője, Doru Bușcu interjút adott a *VIP* című folyóiratnak, betekintést engedve ennek a kedves, léha bandának a műhelytitkaiba. Miután az *Academia Cațavencu* márkanevet elveszítették (az azonos című lapnál csak a pelyva maradt, meg néhány új szerzemény, béke fel-felkavart poraira, teljesen érdektelen immár; ahogy Bușcu fogalmaz, az elveszített „illúzió-tőkét” már sohasem sikerül visszanyernie), nem egészen egy hét alatt új formát és új elnevezést kellett találni. Nos, mint Bușcu interjújából kiderül, maga az új főtulajdonos, Dinu Patriciu találta meg az új nevet: *Cațavencii*. Ami azt jelenti, hogy megannyi *Cațavencu*, Caragiale-hős dolgozik a lapnál, elbűvölő szerzetlenségben, a fő műfajoknak és rovatoknak létezik forma gazdájuk, de amúgy „mindenki mindent csinál”. (Alkalmassint az élclap az egyedüli hely, mondjuk a zöldésgesbolton kívül, ahol ez a „menedzseri elv” érvényes.) Miután a volt márkanev alatt más projektek is futottak, kiadványok stb., a *Cațavencii* most stratégiát vált, s az új név alatt online- és tévé-tartalmak felé irányul. Humorgyár – s reméljük, ugyanolyan jó, mint eddig.

A nap álhíre. Traian Băsescu kijelentette, hogy ő, ha érettségizett volna, nem puskázott volna, és mégis átment volna. (Mint ahogy át is ment, és tengerészkapitány lett.)

Minden napra egy mondás

„Minden megment a fenébe, örüljünk!”
Emil Cioran

Évforduló

1895-ben Borbély György tordai tanár és barátja, Scharscher Dániel kerékpárra pattantak és elkarikáztak Konstantinápolyig, majd vissza. Miközben a korabeli Magyarország más biciklisei inkább Nyugat felé tekintek, ők Keletet választották, és négy hét után azal a mindmáig érvényes bölcs megállapítással tértek vissza, hogy „az utak minősége mindenütt kiváló fokmérője a lakosság műveltségének”. Több más, hasonló metaforikus megfogalmazás rejtőzik abban a korabeli élménybeszámolóban, amely az *Aranyosvidék* című lap külön lenyomataként ugyanabban az évben Tordán jelent meg. Kimondottan izgalmas olvasmány. A két merész biciklis a Vöröstorony-szoroson, illetve az ott megbúvó magyar-román határlomáson át jutott be Romániába, és Pitești-en, Bukaresten át egészen a Duna-partig mindvégig magyar szálon utazott, azaz Romániában élő magyar embereknél szálltak meg. És mit ír Borbély György? „A nőnemet Erdély termeli Oláhország számára.

Székedi Ferenc

Délre és Keletre, a Du-

náig és a Fekete-tengerig, a városokban székely leányokból áll a cselédség, mintha Magyarország nem teremne elég kenyeret nekik és elég értelmet a hatóságoknak, hogy bűnös kezüket visszatartsa az útlevegélyártástól.” Székelyföld ekkor Magyarország része. És mit ír az egyik legnevesebb csíksomlyói ferencrendi szerzetes, a zetelaki származású Páter Boros Fortunát az 1920-as évekről? „Székely lányaink útja a kenyérért a Regát felé irányult – Bukarest, Galac, Brăila és más nagyobb városok egymás után nyeltek el a székely ifjúságot.” Székelyföld ekkor már az első világháború utáni Románia része. És hozzánk közelebb az időben, a romániai magyar írók és emlékirat írók közül hányan emlegetik, hogy a huszadik század ötvenes-hatvanas éveiben miként gyűltek össze hétvégenként a cselédeskedő székely lányok a bukaresti Cișmigiu-park táján, a Zalomit utca környékén. Székelyföld ekkor a második világháború utáni, szocializmust építő Románia része.

A történelem kereke pörgött ugyan, de mintha a székely leányok tekintetében meg-

állt volna az idő. Ugyanaz az útvonal. Ugyanaz az életforma. Veszélyekkel és bűnökkel teli, amint írják a kerékpáros tanár, a ferences atya és irogató utódaik.

1931-ben erdélyi magyar értelmiségiek és a katolikus egyház az Ezer Székely Leány Napja elnevezésű találkozó megszervezésével akarták figyelmeztetni a székely leányokat, hogy térjenek haza és válasszák a hagyományok és a szülőföldi családalapítás útját. Szombaton igen látványos, egész napos műsorral a kogyorebeli rendezvény nyolcvanadik évfordulójára emlékeztek Csíksomlyón. Elgondoltam: a világ azért megváltozott. A székely leányok ma már nagyon ritkán cselédeskednek Bukarestben. De közülük egyre többen takarítanak Budapesten és Bécsben, gondoznak időseket Londonban és Tel-Avivban, pincérkednek Berlinben és ki tudja hol Amerikában, szednek epret Spanyolországban és bébiszitterkednek jónéhány más országban. Ami nem is csoda, hiszen szeretjük azt hajtogatni: Székelyföld ma már Európa része. És irodája is van Brüsszelben... Csakhogy egyvalami még mindig hiányzik

A hagyományörzéssel már semmi baj. A mélybe, a múltba megtanultunk nézni.

rabeli rendezvény nyolcvanadik évfordulójára emlékeztek Csíksomlyón. Elgondoltam: a világ azért megváltozott. A székely leányok ma már nagyon ritkán cselédeskednek Bukarestben. De közülük egyre többen takarítanak Budapesten és Bécsben, gondoznak időseket Londonban és Tel-Avivban, pincérkednek Berlinben és ki tudja hol Amerikában, szednek epret Spanyolországban és bébiszitterkednek jónéhány más országban. Ami nem is csoda, hiszen szeretjük azt hajtogatni: Székelyföld ma már Európa része. És irodája is van Brüsszelben... Csakhogy egyvalami még mindig hiányzik

Gáz

Horváth István

Fogékony a látásban

Poéta csakugyan van itt elég. A magyar falu jellegzetes típusai közül nem hiányozhatik a verselő; s az Arany-féle Kósza Bandi egyáltalán nem képzeletbeli vagy kivételes alak. Nem maradt el a magasabb költészet kivirágása sem. Sőt nemegyszer olvastam már a panaszt, többé-kevésbé nyílt és tudatos formában, hogy nemzetünk kicsiségéhez képest irodalmi kultúránk „túlméretezett”, irodalmunk és művészetünk, ami alapjában egy és összetartozó valami, aránytalanul sok és túlságosan magas. Ez kicsit paradox, sőt nevetséges is, mint minden panasz, amit éppúgy lehetne dicsekvésnek fogalmazni.

Túlméretezett volt-e az athéni kultúra, mert csak egy számban kicsi népcsoport csinálta? Vagy talán a kultúra elterjedésének arányai szabják meg érdemességét? Kevesebb embernek kevesebb könyv dukál?... De maga a tény tagadhatatlan. A mi kicsiny és ismeretlen népünk feltűnően nagy s magas értékű irodalmat és művészetet hozott létre, amely nemcsak egyes csúcsteljesítményeiben, de egészében is hatalmas nemzetek teljesítményeivel kiállja a versenyt. Ezt lehetetlen nem látnom és éreznem, akármilyen mérséklettel iparkodtam is róla ítélni, éppen az idézett régi tanulmányban, az irodalomra nézve. Ma, amikor a kultúra ereje és szellemisége egész Európában hanyatlani látszik, a tette és megszegényedett magyar még mindig tartja irodalmának és művészetének színvonalát, mely semmivel sem áll a legjobb nyugati színvonalnál alacsonyabban.

Különös jelenség, de nem érthetetlen. Népünk, amely nehézkes a cselekvésben, éppoly fogékony és gazdag a látásban.

Babits Mihály: *A magyar jellemről* (1939)

Mihály igaza

Traian Băsescu legutóbbi, nagy vihart kavart kijelentése nyomán folyik az elkeseredett – és elkeserítően értelmetlen – vita arról, hogy igaza volt-e vagy sem az államfőnek, a nemzeti érdekek elárlásnak tekinthető-e Mihály király hatvannégy évvel ezelőtti lemondása a trónról.

Az államfő öccse, Mircea Băsescu szerint bátyja inkább agyonlövete volna magát, semmint hogy lemondjon a trónról. Lehet, hogy így tett volna, ki tudja – de ez nem is lényeges. Az alighanem biztosra vehető, hogy semmi sem változik az ország történetében, ha Mihály a mártíromságot választja, amint azt kései utódja tette volna (öccse állítja szerint). Románia szovjet megszállás alatt állt, a kommunisták átvették a hatalmat, a nagyhatalmak Jaltában már felosztották maguk között Európát. Egy halottal több vagy kevesebb – nos, az igazán nem számított volna, kevéssel a százmilliók életét követelő világégés után.

A vita azért is meddő, mert a civakodó felek mindegyike megelégedik arról, hogy közelebről meghatározza, mit is tekint nemzeti érdeknek. Márpedig, ha csupán a rendszerváltást követő hatalmak gyakorlatára támaszkodunk, joggal hihetjük, hogy a nemzeti érdeket a győztes párt és kliensei, a kis királyok feltétlen kiszolgálása jelenti. Hogy nemzeti érdek a közpénzek lenyúlása, az adócsalás, a sikasztás, a lopás. A társadalom megosztása, a többség és a kisebbség szembe fordítása, az egyszemélyi-egypárti hatalom visszaállítása, az ország eladósítása és a kölcsönökből felvett összegek eltöközése. Hogy a fiatalokat, a szakembereket, értelmiségieket, orvosokat, tanárokat elvándorlásra biztató államfői cinizmus a nemzeti érdek.

Ha pedig így van, akkor Mihály király a leghelyesebben cselekedett, amikor ezt a nemzeti érdeket lemondásával elárulta, hiszen feltehetően a román politikai erkölcsök a két világháború között sem sokban különböztek a mostaniaktól, és kiváltképpen érvényes ez a hazai kommunizmus hajnalának, de tündöklésének és bukásának időszakára is – hogy az elmúlt két évtizedről ne is beszéljünk.

Az egész vita voltaképpen csak parányi epizódja az utóbbi huszonegy esztendő botránykrónikájának, a politikusi sárdobálással és hazug ígérgetés-sel, a román módrá működő igazságszolgáltatás tévé előtti látványos bilincscsörgetéseivel, letartóztatásaival, szabadon bocsátásaival, a rossz helyen kopogtató (pontosabban: ajtóstól berontó) álarcosokkal – és természetesen az államfői „elszólásokkal” együtt.

Ez a hatalom, akárcsak húsz év óta minden kormányzat, cirksut bőségesen adott a népnek – kenyeret azonban nem. Nos, ha valami – akkor ez a nemzet-árlás.

Bogdán Tibor

árlás.

a mai, európai Székelyföldön. Ami nem volt sem 1895-ben, sem 1930-ban, sem 1959-ban és jelenleg is hadilábon állunk vele. A nagyobb esély a szülőföldön való, biztos jövőt megalapozó megélhetéshez. És nem csupán egy szűk rétegnek, hanem mindenkinek. Nem a túlélést valamilyen biztosító fekete munkához, hanem a jól fizető munkahelyekhez. A székely leányoknak, de a fiúknak és általában a munkaképes székely felnőtteknek is.

A hagyományörzéssel már semmi baj. A mélybe, a múltba megtanultunk nézni. Olyannyira, hogy nem csupán a vállunk fölött pillantunk vissza, hanem olykor tartósan hátat fordítunk jelennek és jövőnek. Mindarra büszkének lenni, ami elmúlt, jóval kényelmesebb, mint azokért a változásokért küzdeni, amelyek legalább évtizedről-évtizedre bekövetkezhetnek.

Pedig ezt is meg kellene próbálni. És hátha akkor – mondjuk 2095-ben – skót bébiszittereket és spanyol lovászokat alkalmaznának a székely családok. És valaki nyugatról azért biciklizne hozzánk, hogy hazavigye a nagyszerű tanulságot: a székelyföldi utak minősége kiváló fokmérője a lakosság műveltségének!

Versenyben Erdély légtéréért

Antal Erika, Sipos M. Zoltán

► Annak ellenére, a Kolozs Megye Tanácsa és Maros Megye Tanácsa is egyetért abban, hogy a kolozsvári, illetve marosvásárhelyi nemzetközi repülőtérnek nem versengésre, hanem együttműködésre kell törekednie, a két, egymástól alig száz kilométerre lévő légitörzs között folytatódik a szakértők által „esztelennek” tartott konkurenciaharc. Legutóbb a Kolozs megyei önkormányzat hagyott jóvá jelentős összeget a szamosfalvi reptér fejlesztésére, Maros megyében pedig a múlt héten fejezték be a vidrátszegi reptér non-schengeni utasterének kibővítését.

Egészségtelen konkurencia

„Jó ideje tudjuk: nem tesz jót a régióknak ez a verseny. Egészségtelen, ha nem együttműködve, egymást kiégetve, hanem egymástól függetlenül fejlesztjük a két repülőtér” – fogalmazott lapunknak Fekete Emőke, Kolozs Megye Tanácsának alelnöke. Tájékoztatása szerint ha ez így megy tovább, a két légitörzs – a közöttük lévő kis távolság miatt – gátnak fogja egymást a fejlődésben. Ráadásul korábban a jelenlegi szállításiügyi mi-

niszter elődje, Radu Berceanu is kijelentette: a kormány nem fogja külön-külön támogatni a kolozsvári és a marosvásárhelyi repteret, mert túl közel vannak egymáshoz.

Az alelnök emlékeztetett, a kolozsváriak korábban több javaslatot is tettek a marosvásárhelyieknek a helyzet feloldására. Kolozs Megyei Tanács elnöke, Alin Tișe egy éve egyenesen azzal rukkolt elő: a két légitörzs egymással társulva hozza létre a Transilvania repülőtér részvénysársaságot. A marosvásárhelyiek azonban nem lelkesedtek az ötletért, mert Tișe elképzelése szerint a vidrátszegi repülőtér Kolozsvár második leszállópályája lett volna.

„Fantombizottság”

Végül a két megye önkormányzatának abban sikerült megegyeznie, hogy közös bizottságot hoznak létre repülőtérügyben. A testületben a megyei tanácsok és a légitörzsök képviselői vesznek részt. Fekete Emőkétől megtudtuk, a bizottság feladatfüzetet dolgoz ki egy konzultációs cég kiválasztására, amely majd megvalósíthatósági tanulmányt készít a két reptér együttműködési módjairól. „A cégtől pontokba szedett javaslatokat vá-

A párhuzamos fejlesztésekkel a marosvásárhelyi és kolozsvári repterek alól egyaránt „kifuthat a pálya”

runk arra, mi szolgálna a legjobban a térség érdekeit. A két reptér fúziójától egymás kiegészítéséig több megoldás is elképzelhető, mint ahogy az is, hogy minden maradjon a régióban” – magyarázta Kolozs Megye Tanácsának alelnöke. Fekete Emőke szerint azonban ez a testület nem halad a munkával. „Az utóbbi időben keveset hallottam a tevékenységükről” – ismerte el az alelnök.

A bizottság létrejöttét megerősítette lapunknak Szabó Árpád, Maros Megye Tanácsának alelnöke is, aki azonban szintén nem hallott

sokat az eddigi tevékenységéről. „Mi is úgy látjuk, hogy a két megyének együtt kell működnie a repterek ügyében. Ezért is egyeztünk bele a bizottság létrehozásába is. Igaz, hogy a testület nehezen halad a feladatfüzet összeállításával, de nincs minden veszve. Előbb-utóbb elkészülnek vele” – magyarázta Szabó Árpád. Hozzátette azonban, hogy „addig sem állhat le az élet”, ezért Maros Megye Tanácsa jónak látja, ha a vidrátszegi repteren végrehajtják a „napi működéséhez szükséges” fejlesztéseket.

Vidrátszeg: 2,2 millió lejes fejlesztés

Egyébként a vidrátszegi reptér fejlesztése sem konfliktusmentes. A légitörzs non-schengeni utasterének kibővítésének határideje múlt csütörtökön járt le, ám a Maros megyei önkormányzat sérelmezte, hogy a kivitelező csak július 15-re hívta össze a megyei tanács és a repülőtér vezetőségét az átvételre. „Kint jártunk, megnéztük, de még elég sok a tennivaló, annak ellenére, hogy a jegyzőkönyv szerint elkészültek a munkálatokkal” – mondta Bartha

József, a reptér gazdasági igazgatója az ÜMSZ-nek.

A légitörzs és a megyei tanács vezetősége között nem újkeletű a konfliktus. Az önkormányzat a reptér üzemeltetői nem eléggé aktívak, nem elég gyorsak a fejlesztések terén, a munkálatokra szánt pénzzel nem gazdálkodnak megfelelően. A reptér vezetői a megyei tanácsra mutogatnak azzal, hogy nem jut elég pénz a fejlesztésre, míg az önkormányzat gazdasági osztálya ennek ellenkezőjét állítja: minden pénzt megkapnak a vidrátszegiek, amire szükségük van. Eddig a befektetésekre mintegy 2,2 millió lejt költött az önkormányzat.

Szamosfalva: 1,6 millió lejes fejlesztés

Kolozs Megyei Tanácsa legutóbbi, június végi ülésén elfogadta azt az 1,6 millió lejes költségvetési összeget amelyet a kolozsvári nemzetközi repülőtér közelében lévő földterületek kisajátításának következtében a jelenlegi tulajdonosoknak fizetnének ki. Fekete Emőke tájékoztatása szerint a területkisajátításokkal zárul majd le annak a következő beruházási projektnek az első fejezete, amelynek eredményeként a nemzetközi reptér újabb, 3500 méteres kifutó-landoló pályával bővülne. ◀

Indul a Kogălniceanu-terv

T. L.

► A kormány legutóbbi ülésén rábólintott a Kogălniceanu Program elnevezésű többéves hiteltámogatási projektre, amely a kis és közepes vállalkozások (kkv) létrehozásának ösztönzését és fejlesztését célozza meg. Amint korábban jeleztük, az intézkedés 2011–2013 közötti időszakra szánt teljes költségvetése 165 millió lej – bár ennek éves megoszlását csak ezután fogja kormányrendelet szabályozni, a jelek szerint idén 12 ezer cég részesülhet támogatásban. A pályázatok kezelésével a gazdasági minisztérium a kis és közepes vállalkozások országos ügynökségét (AIPPIMM)

bizta meg. A hivatal Hargita megyei programtanácsadója, Fancsali Kálmán megkeresésünkre elmondta: tudomása szerint a pénzkeretet a beadott pályázatok számának függvényében fogják országszerte leosztani.

A program legfőbb célja könnyíteni a finanszírozáshoz való hozzáférést, fenntartani a kkv-k tevékenységét és munkahelyeit, csökkenteni a kis cégek állam felé való tartozásait. Az állam a kkv-k által felvett hitel értékének 80 százalékára vállal garanciát, emellett pedig hetvenszázalékos kamattámogatást is nyújt számukra. A kölcsönök összege nem haladhatja meg a százezer lejt, a részleges kamattámogatá-

sok esetében pedig 125 ezer lej a felső határ.

Borbély Károly államtitkár elmondása szerint a kártya segítségével lehívott hitel a következő dolgok kifizetésére lehet fordítani: adókra, illetékekre és egyéb, az állami költségvetésbe irányuló hozzájárulásokra, beszerzési és gyártási költségekre, fizetésre és bérezésre, különböző munkálatok elvégzésére, szolgáltatásokra, építetésekre, a raktári készletek feldolgozására és értékesítésére, valamint a cég működéséhez nélkülözhetetlen egyéb kiadásokra.

„A Kogălniceanu-terv részben segít, de ez attól is függ, hogy a vállalkozók mennyire hisznek benne,

hisz számos kedvezményes kártya van már” – mondta el lapunk megkeresésére Bába György, a Székelyföldi Vállalkozók és Egyesületek Szövetségének elnöke. Az üzletember ugyanakkor arra is rámutatott: habár az intézkedés már egy ideje benne van a köztudatban, a vállalkozók mindeddig csupán töredékes ismeretekkel rendelkeznek róla, így pontosan nem is lehet felmérni a célközönség reakcióit. Ezt a nézetet osztja Fancsali Kálmán is, a programtanácsadótól viszont megtudtuk: a pályázatok lebonyolító ügynökség már e hónap folyamán tájékoztatást karavánokat tart a támogatási lehetőség népszerűsítésére. ◀

Összefogás a sztrádaért

ÜMSZ

► Közös munkacsoport létrehozását sürgette a minap a szállításiügyi minisztériumtól és az autópályaépítő Bechtel társaságtól Alin Tișe, Kolozs Megye Tanácsának elnöke (képünkön), hogy hamarabb folytatódhassanak a munkálatok az Észak-Erdélyi Autópálya Kolozsvár és Gyalu közötti szakaszán. A tanácselnök elmondása szerint a megyei tanács szakemberei már dolgoznak a finanszírozási lehetőségek előteremtésén – ez ügyben egyrészt egy hitelvonal körvonalozódik, emellett pedig nem zárható ki egy állami-privát partnerség (ügynevezett PPP) lehetősége sem.

Mivel a Kolozsvár–Gyalu közötti tíz kilométeres pályaszakasz létfontosságú a Szatmár, illetve Szilágyság felől Bukarestbe közlekedő teherforgalomnak is, Kolozs Megye Tanácsa az érintett északi megyék segítségét is kérni fogja. Alin Tișe szerint az autópálya nevezett szakaszának megépülése több szempontból is kívánatos: azzal, hogy kivezetik Kolozsvárról a teherforgalmat, átcsoportosíthatóak lennének az útjavításra szánt pénzek, emellett pedig a fuvarozók is spórolhatnának az üzemanyagköltségeken.

Bár a kormánykoalíció továbbra is kiemelten kezeli a projektet, az Észak-Erdélyi

Autópálya építésének folytatása a szállításiügyi minisztérium és a Bechtel közötti tárgyalások kimenetelétől függ – szögezte le a Kolozsvárt megkerülő körgyűrű északi átlós szelvényének hétvégi avatásánál Emil Boc. A miniszterelnök hangsúlyozta: a tárgyalófeleknek egyezségekre kell jutniuk a standardoknak megfelelő kilométerenkénti árat illetően, az amerikai cégnek pedig meg kell értenie, hogy közpénzekekről lévén szó, az állam nem építhet bármilyen áron. Boc ugyanakkor elmarasztalta a korábbi kormányokat amiért elmulasztották pontos keretösszeget szabni az utépítési munkálatokra, mivel így „könnyebben lophattak”

Kolozs Megye Tanácsának elnöke is a standardizált árak mellett foglalt állást, mivel ez szerinte megfelelné az eddigi és jelenlegi költségeket. Ugyanakkor rámutatott: a kilométerenkénti ár nem foglalja magába a területkisajátításokat is, ennek megoldására azonban reményei szerint segítséget kapnak a kormánytól. ◀

Mégis becsődöl Athén?

Hírösszefoglaló

► Az euróvezet tagállamainak pénzügyminiszterei a hét végén szabad kezdet adtak az újabb, 12 milliárd euró értékű pénzügyi folyósítására Görögország számára, ám Athén hiába jut levegőhöz, a Standard & Poor's (S&P) hitelminősítő továbbra is a csőd elkerülhetlenségéről beszél – írta a *The Wall Street Journal*ra hi-

vatkozva a *Világgazdaság*. A hitelminősítő szerint a görögök számára nyújtott fizetési könnyítés, illetve az államkötvények futamidejének meghosszabbítása gyakorlatilag a csődhelyzetnek felel meg, de ugyanezzel vezetne a francia jegybank kétféle, a kölcsönök futamidejének meghosszabbítására irányuló terve is. Európa jelenleg azon igyekszik, hogy megnyerje a bankokat egy olyan

terv támogatására, amelynek alapján a görög államkölcsönöket több mint 30 milliárd euró értékben meghosszabbítanák. Az S&P közlése kulcsfontosságú, hiszen az Európai Központi Bank már korábban jelezte, hogy nem fogad el csőd minősítésű kötvényeket. A hitelminősítő kijelentésére hétfőn eszéssel reagált az euró árfolyama. Az Athén számára készülő második se-

gélycsomagot várhatóan a következő hetekben dolgozzák ki. Maria Fekter osztrák pénzügyminiszter a *Bloomberg*nek úgy nyilatkozott, az új mentőv 30 százalékát a Nemzetközi Valutaalap, 70 százalékot pedig magánbefektetők állják majd, a teljes összegről azonban még nincs információ, mivel nem tudni, a privát szféra mennyivel járul hozzá a pénzügyi tervhez. ◀

Érettségi: döbbenet utáni vádak

ÚMSZ

▶ Több ezren óvták meg tegnap a vasárnap közzétett érettségi vizsgaeredményeket, miután a diákok közül fele elbukott a megmértetésen. Bukarestben kilencezer, Maros megyében több mint kétezer panaszt nyújtottak be a maturandusok, Kolozsváron az érettségizők háromnegyede, Arad megyében az egyharmaduk bízik a felülbírálásban.

Mi történhetett?

Az óvások elbírálása közben a politikusok, a tanügyi szakemberek, de a diákok és a szülők is keresik az okát a siralmas eredményeknek. Daniel Funeriu oktatási miniszter a történet tanulságait tegnap úgy összegezte: „legalább így mindenki felmérheti, milyen értéke van az érettségi oklevélnek”. Egyben közölte, hogy kitüntetik azt a 65 diákot, aki maximális eredményt ért el az ideji megmértetésen.

Gheorghe Isvoreanu, a Spiru Haret közoktatási szakszervezet elnöke úgy fogalmazott: a jelenlegi oktatási reform csak azok fejében áll össze, akik a végrehajtását szorgalmazzák, de biztos, hogy „a reformerek nem ismerik belülről a tanügyi

rendszer”. Isvoreanu a szülők magatartását is bírálta, mert úgy véli, csak addig fordítottak figyelmet az előmenetelre, amíg az érettségi érdemjegyei alapján történt az egyetemi felvételi.

A Szülők Országos Egyesülete közölte: az oktatási miniszternek be kellene nyújtania a lemondását, mert a tanügyi rendszer működését tükrözik az érettségi eredmények. „A tananyag nem egységes, az elvárások nem átláthatóak, és az oktatási tárca maga hitelteleníti a pedagógusokat, ilyen körülmények között pedig nem folyik más, mint a diákok megfélemlítése” – olvasható a szülői egyesület közleményében.

A magyarok jobbák

Bár még a végleges eredményeket nem összesítették, az egyértelműnek tűnik, hogy az erdélyi magyar diákok teljesítménye 20 százalékkal meghaladja a román diákokét. Kevesebb közöttük a sikertelenül vizsgázó és magasabbak az érettségi átlagok: nemcsak magyarból, de történelemből, a reál tantárgyakból is jobban teljesítettek a magyar végzősök. „Nekünk nincs vesztegetni való, 200 ezer érettségizőből 7800 volt magyar maturandus, meg kell becsülnünk

Megdöbbenet a szülőket és a pedagógusokat a diákok silány érettségi eredménye

őket” – nyilatkozta lapunknak Király András. Az oktatási tárca államtitkára elismerte, a katasztrofálisnak mondott országos végeredmény a hazai oktatás állapotát tükrözi. „Éppen ez ellen a helyzet ellen akar cselekedni a minisztérium. Nagyon alapos reformra, új alaptantervre és képzésgalappú oktatásra van szükség” – összegezte a tennivalókat az államtitkár. Szerinte „seholy a világon” nem működik már olyan jellegű oktatás,

mint amilyen jelenleg is folyik a hazai iskolákban. „Nem azt kell nézni, hogy ki miben hibázott. Az oktatás közügy, nemcsak most, az érettségi eredményhirdetés idején. Jobban oda kell figyelnie a szülőnek is, a tanterületnek is arra, hogyan haladnak a fiatalok” – vélekedett az államtitkár.

Király András a kisebbségi oktatás hagyományait látja a viszonylagos magyar siker kulcsát. A kétszintű érettségi bevezetésével kapcsolat-

ban úgy vélekedett: korai a magyarországi minta bevezetése.

Illés Ildikó Maros megyei helyettes főtanfelügyelő az eredményhirdetés napján nyilatkozta lapunknak: más jellegű felmérésre lenne szükség az elméleti, és más a szakközépiskolákban. „Addig amíg bizonyos intézményekben senki sem megy át, addig nem lehet ezt az utat járni” – hangsúlyozta a felvetésre adott válaszában Király András. Hozzátette, a később-

biekben fontolóra lehet venni ennek az új típusú vizsgarendszernek a bevezetését.

Életfa egyesület: mindenki felelős

A romániai magyar szülők nem osztják az Szülők Országos Egyesületének véleményét. A kolozsvári Életfa Családsegítő Egyesület munkatársa, Osváth Enikő iskolapszichológus szerint „gond van minden oldalon”, mert a diákok nem tanulnak meg tanulni sem az iskolában, sem otthon. „Nem tudok általános érvénnyel nyilatkozni, de én a kolozsvári Apácziban úgy láttam, a tanárok nagyon sokat dolgoznak, és sokszor egyedül maradnak az erőfeszítéseikkel. Elviselhetetlen az egész rendszer, ebben a formában abszurdum az egész tanügy, nem vihető így tovább” – hangsúlyozta Osváth Enikő. Szerinte nem csak a szülők érdektelensége, de a tanárok kiszolgáltatottsága is hozzájárul a sikertelenséghez. „Nem lehet úgy oktatni, hogy a tanárok teljes egzisztenciális kiszolgáltatottságban vannak, és az iskolákba is beszivárog, hogy nem a társadalom megbecsült tagjai” – tette hozzá az Életfa Családsegítő Egyesület munkatársa. ◀

Kivirul a Körös-part

Totka László

▶ Szabadidős és kulturális központtá válhat a nagyváradi Körös-part – hangzott el Bíró Rozália alpolgármester és Pásztor Sándor vízügyi igazgató tegnapi, közös tájékoztatóján. A helyi vízügy és önkormányzat közös alapot hozott létre a folyópart rehabilitációjához, a munkálatok pedig folyamatosan zajlanak. Az idén több vízmentes sétányt is befejeznek, és a parkosítást is dolgozzák. A Körös-part mentén már elkészült a bicikliút, számtalan padot, játszóegységet, kerítéssel elkülönített kutyasétáltatót és kis fedett

„pihenőházat” telepítettek a beruházók: itt a pihenni vágyók találhatnak nyugalomra. A kezdeményezők abban bíznak, nemcsak a város arculatát befolyásolja pozitívan a rehabilitált vízpart, de felpezsdül a közösségi élet is a pihenőövezetben. Nagyon fontos eredmény – hangsúlyozták a szakértők –, hogy sikerült tisztázni a Körös mente tulajdonjogát, immáron pontosan tudni, hova lehet építeni, hogyan alakítható perspektivikusan a környezet – fogalmazott Pásztor Sándor. Az ideji nyár eleji enyhe aszály, és a vele járó alacsony vízszint kedvezett a hínárosodásnak, ezért két

bukógát létesítésére is készül tanulmány. Ősszel kezdődhet a Nagyvárad–Berettyóújfalui a bicikliút romániai szakaszának megépítésére szóló pályázat. Nagyvárad 90 kerékpárt vásárolt pályázati úton, ezt a kerekézni vágyók rendelkezésére bocsátják, Bíró Rozália abban bízik, hogy a közösségi biciklipark hozzájárul a kerékpáros-kultúra népszerűbbé válásához. Tegnap elhangzott: az illetékesek folyamatosan várják a Körös-parton zajló munkálatokkal kapcsolatos lakossági bejelentéseket, azt szeretnék, hogy a nagyváradiak valóban otthon érezzék magukat a megújuló zöld övezetben. ◀

Kitelepítés Kiskapuson

Hírösszefoglaló

▶ Egyértelművé vált tegnap: többé nem költözhetnek vissza eredeti lakhelyükre azok a kiskapusi lakosok, akiknek háza a hétvégi földcsuszamlás miatt életveszélyessé vált. A nyolc család 21 tagját ideiglenes szállásokon és rokonáiknál helyezték el, a lakhatatlanná vált épületekből a Szeben megyei katasztrófaelhárító szakemberek mentik a javukat. A természeti katasztrófa két utcát ért végzetesen. Az érintett körzetből 95 állatot

is elszállítottak, a helyszínen geológusok mérik a földmozgást. A megyei prefektúra arra figyelmeztetett: a kárfelmérés hosszabb időt vesz igénybe, még nem tudni, mikor lehet szó kártalanítástól, de az biztos, hogy nem mindenkinek jár majd juttatás, mert az itt élők egy része nem rendelkezett ingatlan-biztosítással. A kiskapusi önkormányzat azt fontolgatja, hogy a bajbajutottak számára felújítanak egy jelenleg lakatlan tömbházat, és itt – szociális alapon – biztosítanak szükséglakást a

hajlék nélkül maradt károsultaknak. A földcsuszamlás körzetét a rendőrség kordonnal vonta körül, mert félt, hogy a pánikszzerűen kiköltöző lakók után hátramaradt javukat a környéken garázdálkodó tolvajok ellopják: az illetékesek a megfelelő biztonsági intézkedések mellett módszeresen mentik az összeomlás előtt álló házakból a menthetőket. Néhány háztáji épület már összedőlt a térségben, a lakóházak falai pedig megrepedeztek, a kerteken több méter mély árok jelzi a földmozgást. ◀

HIRDETÉS

TÖBB KÉZ TÖBBET HÚZ

DOLGOZ(Z)UNK EGYÜTT!?

Önkéntesként a közösségért!

VIII. Caritas önkéntes tábor - WorkCamp 2011. július 4-10., Gyergyóditró

Hívunk minden falubelit, csatlakozzon hozzánk, tegyünk közösen Ditróért! Jelentkezés, további információk: június 27-július 2. között a polgármesteri hivatalban Csibi Rékánál (0740.547.358.) vagy a falunapokon az erre kijelölt sátorban.

Partner:

Támogatók:

Gyulafehérvári Caritas

SZERDA
2011. július 6.

A nap filmjei

DUNA TV, 22.00
Ecseri tekercek

A filmben nemrég előkerült amatőr felvételeken elevenedik meg a forradalom tizenhárom napja - egy fiatal házaspár és barátai szemszögéből. A felvételek részben hangosak, így közvetlenül, napról napra hallhatjuk az akkori élmények alapján elsőként megfogalmazott mondatokat. A film készítője megszállott amatőrfilmes volt: a tragédiáról, a veszedelmekről, sőt a fegyveres harcról is készültek felvételek.

RTL Klub, 22.20
Csonthülye

Egy repülőgépet lezuhan Afrikában, de egy fehér kisgyerek sértetlenül kerül ki a roncsból. Az apróságot örökre fogadja a kavuki törzs, s mivel hamarosan elcsajátítja a csontokból jóslás ősi tudományát, a Csontos (Csonti) nevet kapja. Tsonga, a kavuki király régóta szeretné, ha fiú utóddal ajándékozna meg egyik asszonya, ám mind- és mindenki hiába.

VIASAT3, 22.25
Trükkös fiúk

A sokat tapasztalt Roy és ambiciózus vendége, Frank profi szélhámósok. Kispályás svindlerék. Csalók. Nevezhetjük őket bárminek, tény, hogy az üzlet virágzik. Roy magánélete azonban messze nem ilyen sikeres. Kóros érzékenysége és annak tünetei már „munkája” sikerességét kezdik veszélyeztetni, ezért kénytelen pszichoanalitikushoz fordulni.

KOSSUTH RÁDIÓ

9.40 8 és fél 10.00 Napközben 12.05 A Hely 12.30 Vendég a háznál 12.57 Harangszöveg 13.00 Déli krónika 13.30 Magánhangzó 14.04 Rádiószínház 14.30 Tebenned bíztunk 15.05 Arcvonalok 16.05 Közérlő 18.30 Krónika 19.00 Közéleti ütköző 21.30 A nap történései 23.25 Esti beszélgetés

BUKARESTI RÁDIÓ

magyar nyelven a regionális stúdiók középhullámú adásában 15.00 Híradó, kommentár 15.20 Magyar zenei lexikon 15.30 Közbeszéd - közéleti talk-show

MAROSVÁSÁRHELYI RÁDIÓ

11.00 Hírnegyedóra, Sport, Rádióújság 12.00 Híradás 12.15 Miben segíthetünk? 13.05 Zenés üzenetek 14.00 Délutáni váltás Könyvismertető, Kétészrova 16.00 Híradás, Sport, Rádióújság 17.00 Híradás 17.15 Gazdasági magazin, Összhang 17.55 A nap hírei röviden

KOLOZSVÁRI RÁDIÓ

2.00 Éjszakai váltás 8.00 Hírek 8.10 Hangoló, Meditáció: unitárius egyházi 9.50 Hírek, műsorism. 15.00 Slágeróra 16.00 Hírek 16.15 Vendég a Stúdióban 17.00 Nap-óra 17.30 Jazzmagazin 17.55 Hírek, műsorismertető

DUNA TV

7.35 Isten kezében (ism.)
8.05 Magyar elsők
8.30 Híradó - Reggel
8.45 Család-barát (ism.)
9.40 Főzés? Gyerekjáték!
9.50 A dzsungel könyve
10.15 Mikrobi
10.25 Sebaj Tóbiás
10.40 Szelek szárnyán (ism.)
11.30 25. szélességi fok Délre (fr. sor.)
12.30 Kívánságkosár
15.00 Híradó
15.15 Térkép
16.00 Élő népzene (ism.)
16.30 Beavatás (ism.)
16.50 Kisenciklopédia
16.55 Népzenebiológia
17.40 Duna anizx
18.05 Daktari (am. kaland sor.)
19.00 Híradó
19.35 Mese
20.05 Szelek szárnyán (kanadai sorozat)
21.00 Híradó
21.10 Sport - Esti
21.15 Közbeszéd
22.00 Ecseri tekercek - filmfelvételek az 1956-os forradalom napjaiból
22.50 Zsendülés az idő ellen
23.45 Dunasport
23.50 Dokureflex
1.50 Közbeszéd (ism.)

m1

6.20 Hajnali gondolatok
6.23 Kárpát Expressz
6.50 Ma Reggel
Benne: Híradó, sporthírek
10.00 Balatoni nyár
12.10 Drága doktor úr (olasz vígj. sor.)
13.01 Híradó délben
13.30 Kárpát Expressz
13.55 Átjáró
Szülőföldem szép határa fesztivál
14.30 Hrvatska kronika
15.05 Ecranul nostru
15.35 Mindentudás Egyeteme 2.0
16.30 Optika - Karim Rashid
17.00 Bűvölet (olasz sor.)
17.30 Híradó
17.40 Körzeti híradó
17.55 Balatoni nyár
18.50 India - Álmodj utján (brazil-indiai sor.)
19.40 Futótűz (am. sor.)
20.30 Híradó este
20.55 Sporthírek
21.10 Úditó - Rejtő Jenő és Nóti Károly
22.05 Linda (magyar sor.)
23.10 24 (am. sor.)
0.00 Az Este
0.35 Kapcsokönyv
1.00 Hírek
1.05 Sporthírek
1.15 Ma Reggel (ism.)

m2

6.50 Ma Reggel
10.00 Kerek és lépések
10.35 Tüskevár (magyar ifj. sor.)
11.05 Martin György gyűjtéséből
10.45 Roma Magazin
11.40 Sorstársak
12.05 Körzeti magazin
13.01 Híradó délben
13.15 Sporthírek
13.30 Kárpát Expressz
13.55 Balatoni nyár
15.40 Szereltem a Hohenstein-kastélyban (német sor.)
16.30 Világörökség
17.00 Budapest Grand Prix (élő)
Női Teniszturna Élő közvetítés a Római Tenisakadémiáról
19.30 Örökzöld dallamok
20.00 1100 év Európa közepén
20.25 Janosch álmossái
21.00 Híradó este
21.25 Sporthírek
21.30 Mindentudás Egyeteme 2.0
22.25 A Silla királyság ékköve (dél-kor. sor.)
23.25 Záróra
0.15 India - Álmodj utján (sor.)
1.00 Futótűz (am. sor.)
1.45 Srácok (szovjet krimi, 1983)

RTL KLUB

6.30 Top Shop
7.00 Autómánia (ism.) Autómagazin
7.25 Fókusz reggel (ism.)
7.55 Reggeli Reggeli magazinműsor
10.05 Rubi, az elbűvölő szörnyeteg (mexikói sorozat)
11.05 Top Shop
13.00 RTL Klub Híradó - Déli kiadás
13.20 Asztro Show
14.30 Fél kettő Magazin a legjobb történetekkel
15.20 Lost - Eltűntek (am. kaland sor.)
17.05 Mindörökké szerelem (mexikói sorozat)
18.10 Ezel - Bosszú mindhalálig (török sorozat)
19.30 RTL Klub Híradó - Esti kiadás
20.10 A mentalista (amerikai krimisorozat)
21.10 Fókusz
21.45 Barátok közt (magyar sorozat) (Közben: RTL-hírek)
22.20 Csonthülye (am.-dél-af. vígj., 2001)
Utána: RTL-hírek
0.30 Boogeyman (am.-új-zél.-német horror, 2005)
2.15 Reflektor - Sztármagazin

TV2 TV 2

7.00 Két Testőr (ism.)
7.25 Tények Reggel
8.00 Mokka
10.00 Mokka habbal
10.55 Stahl konyhája
11.00 Babapercek
11.10 Teleshop
12.45 Seherezáde (török drámasorozat) (ism.)
13.45 A Napisten piramisa (francia-olasz-NDK western, 1965)
15.25 EZO.TV
16.25 Jósok, látók, médiumok!
16.25 Rex felügyelő (osztrák-német krimisor.)
17.25 Második élet (am.-kol.-mex. sor.)
18.25 Seherezáde (török drámasor.)
19.30 Tények
20.10 Aktív
20.55 Gyilkos számok (am. krimisor.)
21.55 Hőhullám
22.20 Doktor House (am. sor.)
23.20 Hawaii Five-0 (am. sor.)
Közben: Kenósorsolás
0.15 Aktív
0.20 Szellemeikkel sutto-gó (am. sor.)
1.20 Tények Este
1.55 EZO.TV
2.30 Amistad (am. történelmi dráma, 1997)
4.55 Két Testőr (ism.)

HÍR TV

7.30 Lapzártá Vitaműsor újságírókkal
8.00 Híradó Friss napi információk
9.05 Rájátszás (ism.)
10.05 Sziluett (ism.)
11.00 Híradó Friss napi információk
11.30 Zöld övezet (ism.)
A HírTV környezetvédelmi magazinja
12.05 Vonalban (ism.)
Interaktív politikai show-műsor
13.00 Déli híradó
13.30 Hungarorama
14.05 Lapzártá (ism.)
14.30 Paletta (ism.)
15.05 Vetítő (ism.)
Farkaslyuk
16.00 Híradó Friss napi információk
16.30 Panaszkönyv (ism.)
17.05 Ősök tere
17.30 Paletta
18.00 Híradó
18.30 Iskolapálya
19.05 Vonalban Interaktív politikai show-műsor
20.00 Híradó
21.05 Rájátszás
22.00 Híradó 21
22.35 Lapzártá Vitaműsor újságírókkal
23.00 Híradó
23.30 Hírvilág (ism.)
0.05 Rájátszás (ism.)

TVR 1

7.00 Reggeli híradó, időjárásjelentés
8.50 A palota ékköve (dél-koreai sorozat)
10.00 TVR 55
12.40 Kim Suro, The Iron King (koreai sorozat) (ism.)
14.00 Hírek, időjárásjelentés
14.45 Közéleti hozzászólás
15.15 Teleshopping
15.30 Hasonszőrűek (ism.)
16.00 Együttélés
17.00 A megfelelő pár (reality show)
18.00 Hírek, időjárásjelentés
18.25 Kim Suro, The Iron King (koreai sorozat)
19.45 Sport
20.00 Hírek, időjárásjelentés
21.10 Kétszínű ügyök (amerikai filmdráma, 2002)
22.50 Történelmi emlékek
23.00 Grey anatómiája (amerikai dráma sor.)
0.40 Top of the Pops Collection
1.50 Közéleti hozzászólás (ism.)
2.15 Kalózok (ism.)
2.40 Elfelejtett istenek
3.05 Sport (ism.)
3.20 Hírek, időjárásjelentés (ism.)

TVR 2

6.00 Biznisz óra
7.00 Teleshopping
8.00 A Simpson család (amerikai animációs sorozat)
8.35 Figyelem énekelünk!
10.00 Késhegyen (ism.)
11.00 Vallomások (ism.)
12.00 Hírek, időjárásjelentés
12.30 Biznisz óra (ism.)
13.30 A bajkeverő majom (am. anim. sor.)
14.00 Miért ABC
14.35 Együtt Európába
15.30 IT zon@ (ism.)
16.00 Anya, az állatorvos (német sorozat)
17.00 Hírek, időjárásjelentés
17.25 Remix
18.30 Főzz otthon Jamie-vel
19.00 Biznisz óra
20.00 Három királyság (kínai sorozat)
21.00 Késhegyen - informatív műsor
22.00 Hírek, időjárásjelentés
23.10 Texasi krónikák - Laredo utcái (amerikai minisorozat)
0.45 Három királyság (kínai sorozat) (ism.)
1.40 Főzz otthon Jamie-vel (ism.)

PRO TV

6.00 Happy Hour (ism.)
7.00 Pro Tv hírek, Sport, Könyvbemutató
10.00 Mi történik doktor úr? (ism.)
10.45 Egy lépést előre (román sorozat) (ism.)
12.00 Fialat és nyugtalan (amerikai sor.) (ism.)
13.00 Pro Tv hírek, Sport
14.00 Bruce Lee legendája (hongkongi-kínai életrajzi film, 2008)
16.00 Fialat és nyugtalan (amerikai sor.)
17.00 Pro Tv hírek, Sport
17.45 Happy Hour - szórakoztató műsor
19.00 Pro Tv hírek, sport, időjárásjelentés
20.30 A bérgyilkosnő (amerikai akciófilm, 1993)
22.30 Pro Tv hírek, Sport, időjárásjelentés
23.00 CSI: New York-i helyszínelők (amerikai-kanadai krimisor.)
0.00 Szellemeikkel sutto-gó (ism.)
1.00 A bérgyilkosnő (ism.)
2.30 Pro Tv hírek, Sport (ism.)

ANTENA 1

6.00 Híradó, Sport
8.00 Jó reggelt - Razvan és Dani szórakoztató műsora
10.00 Sajtószemle - Mircea Badea műsora
11.00 Herkules (am. sor.)
12.00 Az elveszett ereklyék fosztogatói (kaland sorozat)
13.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés
13.50 Mutassalak be a szüleimnek
15.00 Canan - Lopott sors (sorozat)
16.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés
17.00 Lökötten hozzáférés - Simona Gherghie műsora
19.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés
20.20 Követtségi hadszíntér (amerikai akciófilm, 1999)
Sz.: Peter Weller, Daryl Hannah, Tom Berenger
22.15 Canan - Lopott sors (sorozat)
23.15 Híradó, Sport, időjárásjelentés
23.45 Egy bűnös show
1.00 Követtségi hadszíntér (amerikai akciófilm, 1999) (ism.)

PRIMA TV

7.00 A szélvihar pokla (amerikai akciófilm, 2003) (ism.)
9.00 Teleshopping
9.30 Szívek találkozása (indiai sorozat)
10.30 Aki tud az nyer - verseny műsor
11.30 30-as hatás (román sorozat) (ism.)
12.30 Teleshopping
13.00 Kacsamesék (rajzf. sor.)
13.30 Teleshopping
14.00 Szívek találkozása (indiai sor.)
15.00 Testvérek (amerikai sorozat)
16.00 Titkos szerelmek (telenovella)
17.00 Lökötten (vígjáték sorozat)
18.00 Hírek, időjárásjelentés
19.00 Sport
19.30 A cseresznye a tortán
20.30 Spinédszerek (amerikai romantikus vígjáték, 1995)
22.15 Lökötten (vígjáték sorozat)
23.00 Titkos szerelmek (telenovella)
0.00 Gyilkos denevérek (am. horror, 2001)
2.30 Hírek, időjárásjelentés (ism.)

DISCOVERY

6.30 Szétepitők - Munkavédelmi felszerelések
7.00 Hogyan készült?
8.00 Autókereskedők
9.00 Hogyan csinálják?
10.00 Hogyan készült?
11.00 Motorkerékpár-építő VB - Jesse Rooke és Ron Finch
12.00 Amcsi motorok - OCC bemutatás
13.00 Autókereskedők - Porsche 928
14.00 Állítólág... - Piszkos legendák
16.00 Hogyan készült?
17.00 Amcsi motorok
Iraq Star Foundation motor
18.00 Édesvízi szörnyek

- Amazonas-i dinók
19.00 A túlélés törvényei
20.00 Állítólág... - Bumeranggolyó
21.00 Hogyan készült?
22.00 A túlélés törvényei
23.00 Édesvízi szörnyek
0.00 Akiből tengeraltjáró parancsnok lesz
1.00 Titkok a fekete dobozból - Ütközések

VIASAT 3

11.20 Maradj velem! (szingapúri romantikus dráma, 2005)
13.10 A Nagy Ő
14.55 Monk - Flúgos nyomozó (sorozat)
15.50 A médium (sorozat)
16.45 Gyilkos számok (ism.)
17.40 Két pasi meg egy csajszi (sorozat)
18.05 Egy kapcsolat szabályai (sorozat)
18.30 Doktor House (ism.)
19.25 A nagy házalakítás
20.25 Két pasi (sorozat)
21.25 Doktor House (sorozat)
22.25 Trükkös fiúk (am. vígj., 2003)

SPORT.RO

7.00 Hírek 10.00 Pontos sportidő (live)
12.00 Hírek 13.10 Pontos sportidő
14.00 Hírek 15.10 Pontos sportidő
16.00 Sport.ro Hírek (live)
16.30 Pontos sportidő (live)
18.00 Sport.ro Hírek (live)
19.00 Pontos sportidő (live)
19.05 Információk (live)
20.15 Ne kezdj ki Seagal-al
21.00 Sport.ro Hírek (live)
22.00 BoxBuster
23.10 Wrestling WWE Superstars

ACASĂ

8.00 Analia másik arca (sorozat)
9.30 Csak a szerelem (sorozat)
12.45 Lázadó szerelem (sorozat)
14.30 Clase 406 (mexikói sorozat)
15.30 A család (sorozat)
16.30 Igaz történetek
17.30 Vad szív (sorozat)
18.30 Bella Calamidades (sorozat)
19.30 Teresa (sorozat)
20.30 Cassandra (venez. sorozat)
22.00 Éjszakai történetek
22.30 Auróra (sorozat)
23.30 Clase 406 (mexikói sorozat)

FILM+

8.05 Televíziós vásárlás
11.10 A halál hullámhossza (kanadai thriller)
13.00 Doktor végzet (am. film)
14.40 Tüzes hó (am. film)
16.25 Ha kimondod a neved (kanadai-angol-francia krimi)
18.15 1200 fok - A halál alagútja (osztrák-német-szlovák filmdráma)
20.20 Az ember-evő cápa (olasz-am. katasztrófa film)
22.15 A kód (amerikai horror)
0.00 Vasangyalok (hongkongi-tajvani film)

KANAL D

7.30 Reggeli kávé 10.00 Családi történet (sorozat)
12.30 Hírek 13.15 Ellenállásteszt
14.30 Teleshopping
14.45 A sors kezében (török sorozat)
16.45 Célpontban
18.45 A nap híre
19.00 Hírek 20.00 Szórakoztató műsor
20.30 A szerelem átka (reality show)
22.00 Ezel (török krimi sorozat)
0.00 D-Paparazzi
0.45 Hírek 1.45 Ezel (török krimi sorozat)
3.15 Célpontban

ETV

9.00 Metszet 16.00 Híradó
16.15 Metszet, ism.
16.35 Kárpát Expressz
17.00 Átjáró 17.30 Délutáni Híradó
17.40 Izzító 14.45 Kalendárium
17.50 Egészséges percek
17.55 Könyvajánló
17.57 Életképek
18.00 Reggeli terefere
18.30 Híradó
19.00 Hitélet 20.00 Lakatos Iván: A fanyűvő unokája
20.45 Zene
21.00 Hitélet, ism.
21.30 Híradó
22.00 Átjáró, ism.
22.30 Híradó

Július 5., kedd

Az év 26. hete és 186. napja, hátravan 179 nap

Ma **Emese** és **Sarolta** napja van. Az Emese régi magyar női név, jelentése: anyácska, szoptató. A Sarolta a Sarolt név alakváltozata, később Károly férfinév francia nyelvű női párjának, a Charlotte-nak megfelelően magyarították. A Sára névvel csak önkényesen kapcsolták össze. Holnap a **Csaba** és **Dominika** nevűek ünnepe.

Évforduló

- 1792 – II. Ferencet (I. Ferenc néven magyar király) megválasztják a Német-római Birodalom császárnak. Ez az utolsó császár-választás a Birodalomban.
- 1830 – Rövid ostrom után a francia csapatok elfoglalják Algéria fővárosát, Algirt.
- 1914 – II. Vilmos német császár hűségnyilatkozatot tesz a Monarchia mellett, megerősítve az I. világháború kitörését jelentő későbbi hadüzenetet.
- 1806-ban ezen a napon született Teleki Blanka grófnő, pedagógus, a magyar nőnevelés úttörője.

Vicc

Csinos, fiatal körzeti doktornót kap a falu. – Józsi bátyám, nem tet-

szenek a leletei. Mondja, mit szokott maga reggelizni? – Rántottát tíz tojásból, szalonnával. – És mit szokott ebédelni? – Csülkös bablevest. – És vacsorára? – Szalonnát meg kolbászt. – Józsi bácsi. Hogy áll a kollesterinjé? – Mint a cövek doktornő, mint a cövek!

Recept

Fordított meggyes

Hozzávalók: 15 dkg magozott meggy, 6 ek liszt, 1,5 dl tej, 1 tojás, 6 ek barnacukor, 1 cs. sütőpor, 1/2 ek szódabikarbóna, 1/2 ek fahéj, 1 ek meggyálinka, 3-4 ek darált dió, 1 ek. olívaolaj, só, vaj a forma kikenéséhez.

Elkészítés: A lisztet, sütőport, barnacukrot, szódabikarbónát, fahéjat, sót, darált diót keverjük össze alaposan. A tojást keverjük el a tejjel, olívaolajjal és a meggyálinkával. Egy sütőformát kenjük meg vajjal, majd az aljára pakoljuk be sűrűn a kima-gozott meggyet. Keverjük össze alaposan a tojásos keveréket a lisztes keverékkel. Öntsük a meggy tetejére az összekevert tésztát. Süssük 180 fokon 25 percig. A sütőből kivéve, tegyük a forma tetejére egy tányért, és fordítsuk rá a tányérra a formát, így hagyjuk kihűlni.

Ma

Készült: Magyarországon az Országos Meteorológiai Szolgálatnál

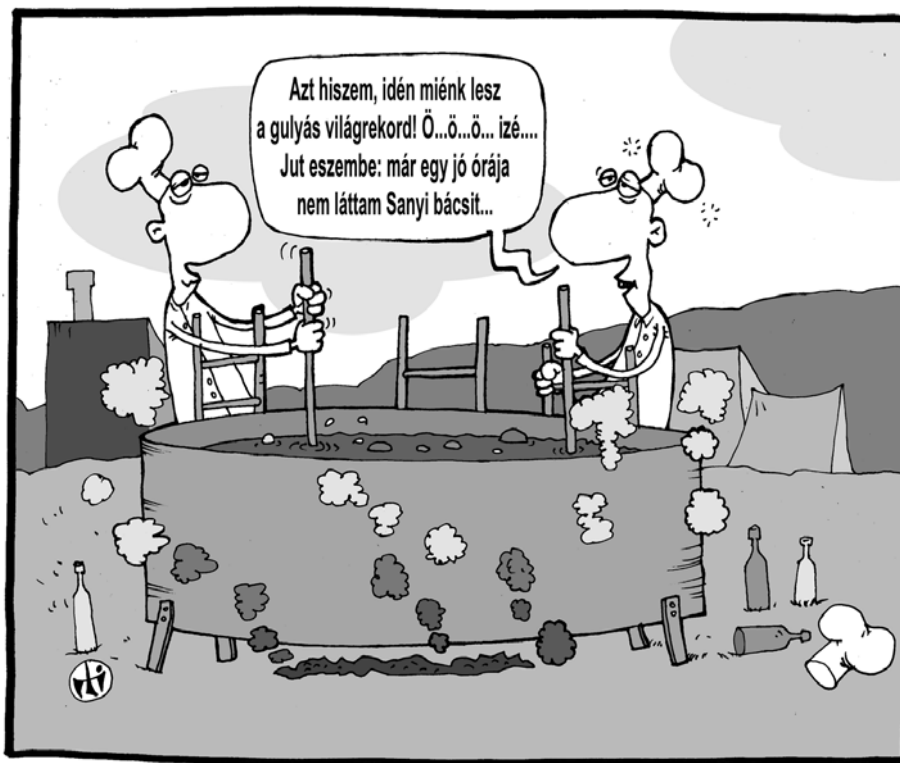
A következő napok időjárása

Szerda
21°C / 24°C
Napközben átmenetileg felhősebb idő várható, elszórtan zápor, esetleg zivatar is kialakulhat.

Csütörtök
26°C / 28°C
Nappali gomolyfelhőképződés mellett sok napsütés várható, legfeljebb É-on lehet zápor.

Jelleg	Délutáni hőmérséklet	Holnap hajnali hőmérséklet	
Arad	változékony idő zivatarokkal	25°C	13°C
Brassó	esőre, záporokra számíthatunk	18°C	8°C
Bukarest	sok napsütés, kevés felhő	27°C	15°C
Csikszereda	esőre, záporokra számíthatunk	17°C	8°C
Kolozsvár	változékony idő zivatarokkal	20°C	10°C
Marosvásárhely	esőre, záporokra számíthatunk	20°C	10°C
Nagyvárád	esőre, záporokra számíthatunk	24°C	12°C
Szatmárnémeti	változékony idő zivatarokkal	23°C	12°C
Temesvár	változékony idő zivatarokkal	25°C	13°C

Rekord

Horváth István

Horoszkóp

KOS (III. 21.–IV. 20.)
Önök különleges képességei vannak, amelyek miatt vonzza az embereket bűvkörébe. Olyan dolgokat tud, amit mások nem. Becsülik tisztességéért.

BIKA (IV. 21.–V. 20.)
Sok újdonság zúdul egyszerre önre, ami izgatottá teszi. A szerencse ön mellé pártol, használja hát ki a lehetőséget, ami ritkán adódik az életben.

IKREK (V. 21.–VI. 21.)
Szerelmi ügyek kerülnek előtérbe. Minden esetben őrizze meg józan ítélőképességét, és azt kövesse, amit a józan esze és a szíve diktál.

RÁK (VI. 22.–VII. 22.)
Születésnapján tartsa távol magát a rossz hangulattól, a durva modortól. Ne hagyja, hogy a borilátók elvegyék az életkedvét. Ne feledje: ilyen nap csak egyszer adódik egy évben!

OROSZLÁN (VII. 23.–VII. 23.)
Figyelmének középpontjában saját anyagi érdekltsége áll. Egy komplikált helyzet annyira azért nem reménytelen, mint gondolja. Merítsen olvasmányáiból ihletet, és meg fogja találni a megoldást.

SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.)
Óriül annak, hogy végre rendbe teheti otthonát. Élvezi a házi körüli tevékenységeket és munkákat. A hét végére már nyugodtan jöhetnek a vendégek.

MÉRLEG (IX. 24.–X. 22.)
Úgy áll a feladatához, hogy a munka nem szalad el, majd elvégzi hét közben azt, ami ma elmarad. Talán a lelkiismeretére hallgat, amikor mégis tovább dolgozik. Meglátja, megéri!

SKORPIÓ (X. 23.–XI. 22.)
Álmodjon nagyot pénzről, karrierről. Gyűjtse össze a bátorságát, mert a körülmények most olyan lehetőséget nyújtanak Önnek, amelyet el kell fogadnia akkor is, ha a végkimenetel ma még bizonytalannak látszik.

NYILAS (XI. 23.–XII. 21.)
Ezen a nyáron jóval aktívabb az átlagnál. Használja ki ezt az időszakot írásra, olvasásra, beszélgetésre. Keresse fel rokonait, barátait, mindazokat, akikre mostanában sokat gondol.

BAK (XII. 22.–I. 20.)
Lehetősége adódik egy utazásra, ami nagyon jól tenne testi-lelki megújulásának. Ne hagyja elszánni ezt a kiváló alkalmat. Legyen hű azokhoz, akik igazán szeretik önt.

VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.)
Kerülje el a negatív gondolkodást és viselkedést embereket. Az ön alaptermészete a vidámság. Teremtse maga körül kellemes légkört.

HALAK (II. 20.–III. 20.)
Nagy meglepetésben lehet ma része. Olyan feltételek adódnak, amelyek felszabadítják a gátlások alól. Használja ki a boldog pillanatokat.

***	EHETŐ CSIGAFAJ	BÍRÓSÁG ELŐTT HIBÁZTAT	FELKÉSZÍTÉS FELADATRA	RÉSZBEN TISZTA!	RAGADOZÓ ÁLLAT	ALKALOM-SZERŰ	... NAGY LAJOS; A BIKINI ENKESE	EMMA BECÉZVE	ÉSZ (TRÉF.)
MILLENÁRIS									
MESEBELI PARIPA							MESTER-SÉGES		
ÉVEKBEN IS MÉRKI!				ELŐTEREMT			ROCK AND ...		
***	ISKOLAI PEDAGÓGUS			NAGY EVÉS-IVÁS				AZ INN MEDRE!	
MEG TUD FOGNI	NEMESFÉM				ILDIKÓ BECÉZVE			KITISZTUL AZ ÉG	
ZORRO JELE		PATRIK BECÉZVE			ÍZZÉ-PORRÁ ZÚZ				
HAMVADÓ		FARÁGÓ BOGÁR				TOLSZTOJ		ARGENTIN AUTÓJEL	
TÖBBFELE SZÁLL						ISMÉTELT TAGADÁS		TORINO FOLYÓJA	
KÜZDELEM					HULLÁMTÖRŐ GÁT				

új magyar szó

Szerkesztőség és kiadó:
Bukarest, 3. kerület, Lipszani u. 29-31. sz., I. emelet. Telefon/fax: 021/317-8847, E-mail: office@maszol.ro

Postacím:
Redacția „Új Magyar Szó” OP 15, CP 40, sector 5, București

Mb. felelős szerkesztő:
Salamon Márton László

Vezető szerkesztő:
Cseke Péter Tamás

Vezető publicista:
Agoston Hugó

Főmunkatársak:
Ady András, Bíró Béla, Krebsz János, Gyulay Zoltán, Sebestyén Mihály, Székedi Ferenc, Székely Ervin

Szerkesztők:
Moldován Árpád Zsolt (Aktuális)
Bogdán Tibor (Hátér)
Szakács Zsuzsanna (Gazdaság)
Turós-Jakab László (Sport)
Farkas István (Kultúra, Média)
Orosz Anna (Életmód)
Szonda Szabolcs (Színkép)

Olvasószervező:
Osváth Annamária

Tudósítók:
Antal Erika – 0788-760573 (Marosvásárhely), Sipos M. Zoltán – 0788-715876 (Kolozsvár), Totka László – 0788-715848 (Nagyvárád), Baloga-Tamás Erika – 0746-375775 (Székelyudvarhely), Kovács Zsolt – 0788-715766 (Sepsiszentgyörgy), Mayla Júlia – 0745-682401 (Beszterce), Sike Lajos – 0788-715687 (Szatmárnémeti), Tamás András – 0744-781709 (Nagyenyed)

Fotóriporter, képszerkesztő:
Tofán Levente

Grafikus:
Horváth István

Tördelészerkesztők:
Lőrincz Imola, Szabó Ildikó Erzsébet

Kiadja a Scripta Kiadó Rt.

Terjesztési menedzser:
Béres Attila – 0788-318353

Területi megbízottak:
Baricz István – 0788-488739
Keresztes Csaba – 0746-100830 (Gyergyó), Tósa András – 0788-715481 (Kolozs, Szilágy)

Logtanácsos:
Czédly József

Hirdetési ajánlat a honlapon és a szerkesztőségben. Előfizethető a Román Postánál (katalógusszám: 19302), közvetlenül a szerkesztőség-nél és előfizetés-szervezőinknél. Magánterjesztők forgalmazzák.

Előfizetési díjak:
1 hónapra 15 lej,
3 hónapra 38 lej,
6 hónapra 75 lej,
12 hónapra 148 lej

Nyomda: Garamond (Kolozsvár)

ISSN 1841-5520

Az Új Magyar Szó bármely részének másolásával kapcsolat minden jog fenntartva. Értesítéseket átvenni csak az Új Magyar Szóra való hivatkozással lehet. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beküldött leveleket rövidítve, illetve szerkesztve közzölje.

Lapunk megjelenését támogatja a

MÉDIAPARTNEREK

agnus
RADIO 88.3 FM
naponta 03-08 és 12-15,
csütörtökön 19-23 óra között
a világhálón:
www.agnusradio.ro

Sláger Rádió
fm 105.9

95 FM SICULUS Rádió

95.1 fm Paprika Rádió
Fülön csíp.

94.0 FM PROFI RÁDIO
A ZENE ÁRAD BELŐLE

KOLOZSVÁRI RÁDIO
FM 95.6
www.radiocluj.ro

Fehérorosz ellenfelek

Kézilabda

T. J. L.

▶ A csehországi Brnóban kisorsolták a 2013-as férfi kézilabda-világbajnokság hét selejtezőcsoportjának összetételét. Románia a 7. hármasha került, s Fehéroroszországgal és Luxemburggal játszik az egyetlen továbbjutó helyért. Az első csoportba Ausztria, Izrael és Nagy-Britannia, a másodikba Portugália, Ukrajna és Törökország, a harmadikba Montenegró, Lettország és Belgium, a negyedikbe Észtország, Hollandia és Finnország, az ötödikbe Litvánia, Svájc és Olaszország, a hatodikba pedig Görögország, Bosznia-Hercegovina és Ciprus került. A mérkőzésekre, oda-vissza alapon, 2011. november 2-a és 2012. január 15-e között kerül sor. A 2013. január 13. és 27. között esedékes, spanyolországi vb-n 24 csapat indul, közülük 14 európai. Spanyolország rendezőként, Franciaország pedig címvédőként lehet ott az ibériai seregszemlén. 2012. január 15. és 29. között Horvátország, Csehország, Dánia, Németország, Magyarország, Izland, Macedónia, Norvégia, Lengyelország, Oroszország, Szlovénia, Szerbia, Szlovákia és Svédország küzd a kontinensbajnoki címért. A 2012-es Eb 4–14. helyezette, azaz 11 csapat a 2013-as világbajnokságon való részvételért vív osztályozót, csakúgy mint a fenti hét selejtezőcsoport győztese. ◀

Aranykezű oroszok

Kosárlabda

Turós-Jakab László

▶ A meglepetések elkerülték a 33. női kosárlabda-Európa-bajnokság zárónapját, a vasárnap esti bronzmérkőzésen és a döntőben is az esélyesebb csapat nyert.

A címvédő franciáknak ezúttal be kellett érniük a harmadik hellyel, miután a kisdöntőben 63-56-ra nyertek a csehek ellen. Pierre Vincent tanítványai a második játékrészben billentték el a mérleg nyelvét, elsősorban Sandrine Gruda remeklésének köszönhetően. Miután a törökök elleni elődöntőben az egyik leggyengébbje volt csapatának, a 193 cm magas beállós ezúttal képtelen volt hibázni, és 26 pontjához hat lepattanót és négy gólpasszt is hozzáadott. A világbajnoki ezüstérmes csehek hat perccel a vége előtt voltak utoljára pariban ellenfeikkel (47-47), de a továbbiakban négy percig nem találtak kosárba, és 47-56-ról már nem tudtak újítani. A mérkőzés egyik játékezetője a nagyszaberni Fabiana Nitu volt.

Az Európa-bajnoki címet Oroszország válogatottja szerezte meg, miután a döntőben 59-42-re nyert a kontinensviadal meglepetéscsapata, Törökország ellen. A balkáni gárda három, végső győzelemre esélyes csapat legyőzésével jutott döntőbe, a fehéroroszkok, a monte-

Az Európa-bajnoki címet Oroszország szerezte meg, miután a döntőben nyert Törökország ellen

negróiak és a címvédő franciák is áldozatául estek eltökéltségüknek. A fináléban azonban egy hibátlanul formidózított együttessel találtak szembe magukat, hiszen a kezdeti botladozásokat követően az orosz gépezet legyőzhetetlen bizonnyult az utolsó három mérkőzésen. A nagyon fáradt török csapat 8-24-re állt a második negyed elején, de még egyszer megmutatta töretlen küzdőszellemét és 23-28-ig közelített. Sztjepanovák azonban ismét gázpedálra léptek, s 40-23-nál a kocka el volt vetve. A döntő legjobbjá Marija Sztjepanov lett, aki 18 pontja mellett

12 lepattanót, két gólpasszt és négy blokkot is gyűjtött. Az orosz beállós mellett a horvát Sandra Mandir, a cseh Eva Vitecková, a török Nevriye Yilmaz és a szintén orosz Jelena Danyilockina került az Eb álomcsapatába, utóbbit pedig az Eb legjobbjának (MVP) kiáltották ki. A kontinensviadal legjobb edzője? A címet megosztanám a török Ceyhun Yildizoglu és az orosz Borisz Szokolovszkij között, bár előbbinek lényegesen nehezebb feladata volt egy kiscsapat edzőjeként. A montenegrói Iva Perovanovic 16,4-es mérkőzésenkénti pontátlaggal lett az Eb leg-

eredményesebb játékos. A 33. női kosárlabda-Eb végeredménye: 1. Oroszország, 2. Törökország, 3. Franciaország, 4. Csehország, 5. Horvátország, 6. Montenegró, 7. Litvánia, 8. Lettország, 9. Spanyolország, 11. Nagy-Britannia, 12. Lengyelország, 13. Görögország, 14. Szlovákia, 15. Németország, 16. Izrael. Az oroszok biztosították helyüket a 2012-es londoni olimpián, míg a törökök, a franciák, a csehek és a horvátok osztályozót vívhatnak az ötkarikás részvételért. A 2013-as Európa-bajnokságnak Franciaország ad otthont. ◀

Röviden

Brazil csatár Kolozsváron

A Kolozsvári CFR 1907 labdarúgócsapata brazil csatárral erősített. Weldon Santos de Andrade a Benficától jön, 30 éves és az utóbbi két idényben öt gólt szerzett 16 mérkőzésen. Weldon játszott még Santosnál, a Brasiliensnél, a Sport Recifénél, a Ponte Pretánál, az Al-Nassrnál, a Cruzeiro-nál, a Sochaux-nál, a Troyes-nál, a Sport Recife-nél és a Belenensesnél.

Előkészületi erőpróbák

Első előkészületi mérkőzésén a SC Vaslui 4-2-re nyert a török Maniasspor ellen, a moldvaiak góljait Wesley (2), Cănu és Gheorghiu szerezte. A Temesvári Poli 1-0-ra kikapott az azeri Nyefctsi Bakutól, s vereséget szenvedett a Galaci Otetul is: 1-3 a Maccabi Tel Avivval. A román bajnoki címvédő becületgólját Viglianti szerezte. A Dinamo, a Steaua és a Kolozsvári U tegnap esti formaelenőző mérkőzése lapzárta után fejeződtek be.

Andone vagy Ciobotariu?

Ioan Andone meggondolta magát, és vissza akar térni a Dinamo kispadjára. Az edző szándékának híre az Ausztriában edzőtáborozó játékosokhoz is eljutott, akiknek szócsöveként Marius Niculae az nyilatkozta: ők jobban örülnének, ha Liviu Ciobotariu maradna az edzőjük.

Készülnek a magyarok

Megkezdődött az összetartás Bükön az augusztusi Európa-bajnoki pótszelejtezőre készülő magyar férfi kosárlabda-válogatott számára. Mészáros Lajos tanítványainak az augusztus 9-én kezdődő oda-vissza sorozatban Finnország és Portugália legjobbjaival kell megküzdeniük és az első vagy a második helyen kell végezniük ahhoz, hogy szerepelhessenek a litvániai kontinensstornán.

Amerikai siker

Az amerikai Tyler Farrar (Garmin-Cervelo) nyerte a tegnapi harmadik szakaszt a francia kerékpáros körversenyen, a Tour de France-on. A sprintbefutó végén a hazai közönség előtt szereplő Romain Feillu (Vacansoleil-DCM) végzett a második, míg a spanyol José Joaquín Rojas (Movistar) a harmadik helyen. Az összetettben továbbra is a norvég Thor Hushovd (Garmin-Cervelo) áll az élen, a spanyol David Millar (Garmin-Cervelo) azonos idővel, az ausztrál Cadel Evans (BMC Racing) pedig 1 másodperc hátránnyal követi. Ma a Lorient és Mur-de-Bretagne közötti 172 km-es etapot rendezik meg.

Tizenegy nap a vébéig

Vízilabda

Híresszefoglaló

▶ A július 16-án rajtoló, sanghaji világbajnokságra készülő magyar válogatott pontvesztés nélkül nyerte a Margitszigeten megrendezett Vodafone Kupa férfi vízilabdatornát, amelyen a görög, a német és az orosz csapat vett részt. Dr. Kemény Dénes tanítványai nagy különbséggel verték ellenfeleiket, 41 góljukon Kiss (7), Hárai (7), Hosnyánszky (6), Varga Dániel (5), Szivós (4), Steinmetz (4), Madaras (3), Varga II Zsolt (3) és Biros (2) osztozott. Két különdíj is magyar játékost illetett, a torna legjobb játékosa Hárai Balázs, legjobb kapusa pedig Nagy Viktor lett.

„Úgy gondolom, jó, hogy van még két hét. Nagyon

Jenson Button autóversenyző is kilátogatott a Margitszigetre

sok mindent jól csinálunk már, fizikailag nem sokat kell már javuljunk. Koncentrációkétségben, türelemben, figyelemben, elől is, hátul is, minden játékrészben van előrelépési lehetőség. Szükséges is ráadásul, mert nem lesz a vb-n idő belemegedni, hanem rögtön kőkeményen kell játszani”, nyilatkozta a *vlv.hu* honlapnak dr. Kemény Dénes. A szövetségi kapitány elmondta, hogy a sanghaji megmérettetések előtt Szingapúrban tartozkodik majd a csapat, amely az ausztrálokkal és a szerbekkel már lekötött egy-egy bartárságos mérkőzést, és szóba jöhetnek az Európa-bajnok horvátok is. Holnap Leányfalun a görögökkel vív egy utolsó barátságos mérkőzést a magyar válogatott, amely csütörtökön még edz egyet, majd va-

sárnap az edzésről egyenesen a reptérre megy. Sanghajban a magyarok az A csoportban szerepelnek, Kazahsztán, Montenegró és Spanyolország mellett. A szintén a vb-re készülő román válogatott nagyarányú győzelemmel zárta szelejtezőcsoportját: 18-4 Izraellel. Kovács István tanítványai öt győzelemmel és egy döntetlennel végeztek a kvartett élén. A hat selejtezőcsoport győztese – Törökország, Németország, Spanyolország, Franciaország, Görögország és Románia – a hat csoportmásodikkal – Málta, Szlovénia, Macedónia, Oroszország, Grúzia és Szlovákia – játszik, oda-vissza alapon, az eindhoveni repülőjegyekért. A hollandiai kontinensviadal mezőnye szeptemberben egészül ki, a hat párharc győztese mellett a legutóbbi, zágrábi Eb öt legjobbjá, azaz Horvátország, Olaszország, Szerbia, Magyarország és Montenegró, no meg a házigazda Hollandia szállhat majd jövő januárban medencébe.

A román válogatott július 13-án repül Kinába, ahol, a B csoport tagjaként, Ausztráliával, Kinával és Szerbiával játszik. ◀

Trónra lépett Djokovic

Tenisz

ÚMSZ

▶ Amint már közöltük, azaz, hogy bejutott a 125. wimbledoni nyílt teniszbajnokság döntőjébe, Novak Djokovic letaszította képzeletbeli trónjáról a korábbi világlégő Rafael Nadalt. A 24 éves szerb meg is nyerte az év harmadik Grand Slam-tornájának egyes döntőjét, így máris több mint kétezer ATP-ponttal áll spanyol vetélytársa előtt. Nadal összesen 102 hétig volt világlégő, tavaly június 7. óta éppen-séggel megszákítás nélkül. A mallorcai teljesítménye azonban messze áll a rekorderekétől. A csúcstartó a jelenleg harmadik Roger Federer, aki 2004. február 2-a és 2008. augusztus 18-a között 237 hétig „ült a trónon”. A bázeli egyetlen „hosszal” előzi meg példaképét, az amerikai Pete Samprast, aki 236 hétig vezette a világranglistát. Djokovic a sportág történetének 25. világranglista-vezetője, az első Ilije Nástase volt, aki 1973-ban 40 hétig állt az élen.

A pályafutása harmadik Grand Slam-tornagyőzelmét megszerzett Djokovic saját (és Szerbia) első wimbledoni diadalát szerezte

meg, győzelméért 1,1 millió fontot kapott.

Djokovic 13.285 ATP-ponttal vezeti a világrangsort Nadal (11.270) és Federer (9230) előtt, az élbolyt a skót Andy Murray (6855) őrldözi. A Wimbledonban a legjobb négy közé jutott francia Jo-Wilfried Tsonga (1945 pont) öt helyet javítva már a 14., alig 165 pontnyira a tízes fel-sőháztól. A legjobb román továbbra is Victor Hănescu akinek 760 ATP-pontja a 64. helyhez elegendő, a legjobb magyar pedig Balázs Attila, aki 224 ponttal a 224. A versenyeket szervező WTA honlapja szerint továbbra is a dán Caroline Wozniacki (9915) vezeti a női világranglistát a belga Kim Clijsters (7625) és az orosz Vera Zvonarjova (6695) előtt. Az angol nyílt teniszbajnokság előtt negyedik kínai Li Nát a fehérorosz Viktorija Azarenka (6465) és az orosz Marija Sarapova (6141) is megelőzte, míg a wimbledoni bajnok cseh Petra Kvitová (5437 pont) egy pozíciót javítva a hetedik. A magyar Szávay Ágnes maradt a 49., Arn Gréta viszont 25 helyet rontva csak a 72. A Wimbledonban a harmadik fordulóig jutott Czink Melinda a 262.-ről a 169. helyre jött fel. ◀

Kisebbségi halparádé a Duna-delta fővárosában

Helyszíni tudósítás és képriport a sulinai gasztrokulturális nemzetiségi fesztiválról

Csoportkép a Duna-delta kisebbségeivel. A gasztronómiai versenybe benevezett települések közösségük fejlesztésére pályáztak meg pénzt. Fotó: Tofán Levente

A Mentsük meg a Duna-deltát nevű civil szervezet harmadik alkalommal rendezte meg az elmúlt hétvégén a D'ale Gurii Dunării (A Duna-torkollat étkei) elnevezésű gasztrokulturális fesztivált Sulinán, a Duna-delta fővárosában. Munkatársunk helyszíni tudósítását és fotóriportját az Új Magyar Szó Kisebbségben mellékletének hasábjain közöljük. **15. oldal**

Milyenek vagyunk?

Átlagon felüliek? Nem mondhatnám. A Nemzeti Kisebbségkutató Intézet legfrissebb felmérése inkább elszomorító vagy meggondolkoztató; nem legyezi a hiúságunkat. Persze, azért nem kell elsíratnunk magunkat... E felmérésnek is, mint minden szociológiai felmérésnek, megvan a korlátai. A kérdések túlnyomó többsége a mennyiségre vonatkozik. Azt kérdezik például, hogy hány szaklexikon vagy idegennyelv szótár van a házban. Akkor, amikor az internet keresője pillanatok alatt rendelkezésünkre bocsátja a lexikális információkat. Megkérdezik, hogy hány könyvet olvassunk évente, illetve hány könyv van tulajdonunkban. És aki évente sokszáz, akár –ezer írást olvas, ami nincs könyvben tárolva, de lehet, hogy a minőségét, színvonalát tekintve vetekedik a könyvben tároltakéval, vagy talán meg is haladja azt? Ót hova sorolják? Egyáltalán mi a fontosabb? Az, hogy valaki hányszor megy színházba vagy pedig az, hogy mit visz magával haza onnan? Kap-e valami továbbgondolni valót? Finomodtak-e valamelyest az érzései? Emberségben gyarapodott-e bár egy szikrányit? Előbb-utóbb az ilyen vonatkozású kérdések is fel kell hogy kerüljenek a szociológusok kérdőívjeire. Meggondolkoztató, hogy szinte senki sem jár múzeumba. Kevesebb lenne a passzív befogadó? Vagy csalódtak abban, amit a múzeumok kínálnak? A történelmi múzeumok ma is tele vannak nemzeti-politikai propagandaaanyaggal, áporodott kivagyiságot árasztanak. Kinek kell ez, amikor a televízió amúgy is házhoz szállítja? A moziba járás sem esemény már. Viszont rengeteg filmet néznek a tévében, főleg olcsó, semmitmondó filmeket. Erre sem kérdeznék rá a felmérők. Vagy arra sem, hogy ki milyen esetben megy moziba? Mi indokolja azt, hogy egyáltalán oda megy? Operába mi is olyan keveset járunk, mint az országos átlag (1 százalék, illetve 0,9). A komoly zenét valamivel jobban szeretjük, de annyira nem, hogy büszkélkedhetnénk vele. A művészeti tevékenység terén már van egy kis mennyiségi különbség. Az erdélyi magyarok 12,7 százaléka folytat művészeti alkotó tevékenységet, míg a romániai átlag 4,7 százalék. És a többi alkotó tevékenység? – A tudományos? A műszaki? – arra sincs kérdés. Persze, lehet hogy a megrendelőt csak a mennyiségi kérdések érdeklik. Talán ezért tartunk ott, vagyunk azon a szinten, amit a felmérés mutat.

Zsehránszky István

A románok etnogenézise és folytonossága

„Az 1997-ig és 1999-ig (az alternatív tankönyvek kiadásáig) használatban lévő iskolai tankönyveket és tanterveket 1991–1992-ben kezdték bevezetni, s azok nem jelentettek gyökeres változást. Így a minket érdeklő tankönyvek közül *A románok története*, amelyet a IV., valamint amelyet a VII. osztályban használtak, megegyezik az 1990 előttiékkal, néhány látható változtatástól eltekintve – kivették belőlük a Ceaușescura, az RKP-ra, a szocializmusra és munkásosztályra vonatkozó idézeteket, fényképeket, szövegeket.” Gabriel Catalan írása a **14. oldal**

Román jövő tizenegy pontban

„A román ortodox egyház annyira kompromittálódott minden diktatorikus rendszer idején, amely 1937-től mostanáig egymást követte Romániában, hogy az államnak semmiképpen sem kell kiváltságokban részesítenie. Szabadságot élvez minden vallás addig, amíg nem szabotálja a demokráciát és nem tesz törvénybe ütközőt. A vallási szervezeteket csak azért kell bejegyezni, hogy adómentesek lehessenek. Nem haszonszerzés céljából működő szervezetek, és nem fizetnek adót, csak akkor, ha a jövedelmüket nem fektetik be olyan arányban, ahogy azt a parlament megállapította. A románoknak teljes mértékben érdekükben áll, hogy új vallásokat fogadjanak el.” **17. oldal**

Iași végzős napjai

A modern korszakban Románia területén elkövetett legnagyobb mézszárlásként tartják számon a iași-i zsidópogromot, amely kereken hetven esztendővel ezelőtt, 1941 júniusának végén és júliusának elején tizedelte meg a moldvai nagyváros százezerre tehető lakosságát. A Romániában a háború éveiben elkövetett zsidóellenes pogromok, deportálások hosszú ideig amolyan tabutémának számítottak az országban. Bukarest ugyanis 2002-ig tagadta a romániai holokauszt tényét, és csak az utóbbi időben volt hajlandó elismerni felelősségét, a népirtást Romániában elrendelő fasiszta Ion Antonescu marsall háborús bűnösségét is igyekezett eltitkolni. Mi több, nem is olyan rég még maga Traian Bănescu államfő is megpróbálta a felelőséget az ország akkori, tulajdonképpeni uráról, Antonescuról, áthárítani a báb szerepére kárhoztatott Mihály királyra. **16. oldal**

A románok etnogenézise és folytonossága

Kommunista és posztkommunista etnocentrizmus, magyarellenesség a történelemkönyvekben a 70–90-es években

Gabriel Catalan

Először is emlékeztetünk kell a történelmi idő rögzítésére – csak a VII. század lehet a román nép etnogenézisének a végső határa, ugyanis a szlávok 602-ben „törtek át” a Duna vonalán –, és a földrajzi tér rögzítésére – a Kárpátok–Duna–Fekete-tenger térségre (a IV. osztály és a VIII. osztály tankönyvében) vagy hiányos tárgyalása: Dobruzsát kivéve eltekintenek a Dunától délre lévő övezettől, annak ellenére, hogy (a XI. osztály tankönyvében) kijelentik: a római válság kiterjedt a „dák-moesiai térségre”. Így kivéve néhány utalást a latin nyelvű kereszténység elterjedésére, hittérítő mártírokról, püspökökre, egyházatyákra, a Balkán–Duna-övezet más részéről szóló információkat nem használják, csak a Dobruzsára vonatkozókat, annak ellenére, hogy a kérdésre: „Hol alakult ki a román nép és a román nyelv?” ugyanaz a tankönyv (a XI. osztályé) ezt a választ adja: „A Dunától északra és délre, a keleti rómaiság térségében (a keleti latinság térségében), amely magában foglalja a régi Daciát is, miként az Burebista korában földrajzilag körülhatárolódott”. [A valóságban Burebista állama vagy az uralma alatt álló államcsoport nem nagyon volt körülhatárolva.] Ugyanakkor a XI. osztályos tankönyvben az etnogenézis végső határaként más dátumot jelölnek meg: a VIII. századot (nem pedig a szláv áttörést megelőzőt). A magyarázat viszont hasonló: a román népnek „el kellett készülnie” a magyarok bejövetele előtt, vagyis a IX. század végéig.

Azt is kijelentik, hogy a román nyelv már a VI. században önállósult, a latin nyelvvel között. [Ezzel kapcsolatban a híres „torna, torna fratre” mondásra hivatkoznak, amelyet Theophylactus Simocattes (570–640) és Theophanes Confessor (752–817) emleget, csupán az utóbbi teszi hozzá, hogy „a papi beszédben”.] Valamint azt, hogy a VIII. században befejeződött a román nyelv genezise, jöllehet „az újlatin nyelvekre vonatkozó írott bizonyítékok a csak IX. században kezdnek megjelenni”.

Kétes az az archeológiai érv is, amit „a keleti rómaiság (a keleti latinság) térségében” lévő etnikai-nyelvi és területi egységgel, valamint „mozgó kontinuitással” kapcsolatban felhozunk. A B r a t e i - m ű v e l t s é g b ű l (IV–VII. század) kifejlődött

Ipotesti–Cândești-műveltség, amely a Dridu-kultúrává alakult át, igazolná „a helyi civilizáció egyöntetűvé válási folyamatát”. Azt hangsúlyozzák, hogy „a Dridu-kultúra, amely a román nép által alkotott legrégebbi archeológiai együttes, egységes jellegű”, pedig megállapították, hogy ez a kultúra legfejlettebb korszakában (beleértve a XI. századot is) „bizonyítottan jelen van a Balkán-hegységtől a Keleti-Kárpátok északi lejtőjéig”, „továbbá a Duna–Dráva közén s a Balaton környékén”. Így a Dridu-kultúra lefedte volna nemcsak Nagy-Romániát, hanem szinte egész Magyarországot, sőt még Bulgáriának a Balkán-hegységtől északra lévő részét is”, ami számomra túlzásnak tűnik. Egyébként elvetették más (ez esetben nem román) régészek hasonló állítását is, akik ezt az együttest „balkán–dunai kultúrának nevezték” s a bolgár nép és állam kialakulási térségének tekintik, ami ugyancsak exkluzivista felfogás.

Visszatérve a kontinuitást alátámasztó nyelvészeti érvelésre, jelezniük kell, hogy nem veszi figyelembe jelentős nyelvészek, mint például a Carlo Tagliavini véleményét, aki *A neolatin nyelvek eredete* című, 1977-ben megjelent munkájában ezt írja: „Anélkül hogy tagadná, hogy római népességmaradékok voltak a Dunától északra, a külföldi filológusok többsége elismeri azt, hogy a román nyelv feltételezett kialakulási helyeként azokat a délnyugati vidékeket kell megjelölni, amelyek a Duna mentén vannak, a folyóval északról illetve délről határosak”.

Végül a XI. osztály történelemkönyvében a 165–170. oldalakon kifejezetté válik a hatalmas „erudíció” (műveltség), a sokféle bizonyíték, az iszonyú sok papír, tinta és egyéb pazarlása (a teljes fejezet terjedelme 43 oldal). Hosszan időznek arról, hogy „a bevándorlásról szóló teória rosszindulatú” bebizonyítása, valamint visszaverése hazafias kötelesség” (zsigeri szükséglet sz. m.), akárcsak az immigrációs teóriával kapcsolatos elméleteknek a lerombolása, amelyeket egész egyszerűen „tudománytalannak” minősítenek a románoktól származó kontinuitáselmélethez viszonyítva.

Bár keményen megdorgálják azokat, „akik a román etnogenézis kérdését nem tudományos, hanem politikai problémának, »jelenkori beütésnek« tekintették, illetve tekintik”, úgy tűnik még-

A román–magyar kapcsolatok a kezdetektől a nemzetiségek századaiig

Az 1997-ig és 1999-ig (az alternatív tankönyvek kiadásáig) használatban lévő iskolai tankönyveket és tanterveket 1991–1992-ben kezdték bevezetni, s azok nem jelentettek gyökeres változást. Így a minket érdeklő tankönyvek közül *A románok története*, amelyet a IV., valamint amelyet a VII. osztályban használtak, meg-egyeznek az 1990 előttiakkal, néhány látható változtatástól eltekintve – kivették belőlük a Ceausescu, az RKP-ra, a szocializmusra és munkásosztályra vonatkozó idézeteket, fényképeket, szövegeket. A többi osztálynak, a VIII.-nak, a XI.-nek és a XII.-nek szánt tankönyveket pedig kicserélték anélkül, hogy az újak szerkezetükkel tartalmuk szerint, módszertanilag és stílusukat tekintve lényegesen különböztek volna a régiéktől, kivéve a fent említett vonatkozásokat, továbbá azt, hogy túl-

zásba vitték a részletezést, mintha tudósokképzésről lett volna szó (a XI. és a XII. osztály történelemkönyvei közel 400 oldalasak). Hamarosan megjelentek a jogos kritikák. Jelezték, hogy a '89 decembere utáni román történetírásban, akárcsak az „új” és a „kommunista” (ceausiszta) tankönyvek között, egyfajta kontinuitás észlelhető, ami az általános felfogásban nyilvánul meg, beleértve a más népekkel (bizonyos együttélő nemzetiségekkel), különösképpen a magyarokkal való viszony problémájának a tárgyalását. Ennek a magyarázata részben a tudományág helyzetéből adódik (hiányoznak a román–magyar közös történelmet tárgyaló monográfiák, de különösképpen az erről szóló szintézisek, miközben a román történetírást magát is az általános mozdulatlanság jellemzi), a magyarázat más része politikai természetű (a Romániát 1996

decemberéig kormányzó pártokat szélsőséges, nacionalista és exkluzivista törekvések jellemezték, amelyeknek aláajtszottak a többségi és a kisebbségi lakosság sovén és xenofób megnyilvánulásai, s nem vették tekintetbe a szabad és demokratikus országok részéről megnyilvánuló kritikákat). Tanulmányomban megpróbálok bemutatni a nemzeti-kommunista történetírás néhány alapvető kliséjét, amelyek a történelemkönyvekben találhatóak, valamint felhívom a figyelmet néhány alternatívára, amelyet életképesnek vélek, múltunk értelmezését illetően. Megjegyzem, nem vagyok sem az első, sem pedig az egyetlen hangoztatója ezeknek az alternatíváknak, jóllehet a jelenlegi román történészek közül még nem talákoztam olyannal, aki alternatív értelmezést nyújtott volna az említett vonatkozásban. (G. C.)

is, hogy a XI. osztályos tankönyv szerzői mintegy meg-átalkodtak abban, hogy a fent kárhözottatott módon tárgyalják a kérdést, ugyanis csak az idegen szerzőket ítélik el (a magyarokat és a németeket): Szamosközy Istvánt (XVI. század vége –

lik, többek között az érvelők etnikai hovatartozása miatt is. Így például Roeslert „az 1867-ben uralomra jutott és 1918-ban a történelem által érvénytelenített dualista rendszer védelmezőjének” nevezik. Ugyanakkor viszont meg sem említi Di-

magukénak vallották ezt az elméletet. Nem is beszélve arról teóriáról, amely szerint a románok azelőtt vándoroltak be Dácia területére, hogy a magyarok meghódították volna azt (az elmélet szerzői: C. Jirecek, Al. Philippide).

Ugyanakkor az etnikai kontinuitás nyilvánvaló bizonyítékainak a bejelentése után egész egyszerűen megengedhetetlennek tartják bizonyos nehézségek, tisztázatlanságok vagy ismeretlenek létét, mert azok akár részben is megerősítenék Roesler egyes érveit, mint például: a germán elemek hiányát a román nyelvben; az albán és a román szókincs közös elemeinek meglétét; az oszláv nyelv használatát és a keleti szertartás átvételét a régi román egyházban; a románoknak a Dunától északra (és különösképpen Erdélyben) való XI. század előtti jelenlétéről szóló írott források hiányát. Kedvelik az elégtelen érvelést, a feltételezéseken alapuló, logikai-intuitív magyarázatokot, minduntalan (a bőségesnek tartott) régészeti és a nyelvi forrásokra hivatkoznak vagy pedig a földrajzi, sőt még időrendi szempontból is pontatlan írott információkra (egy török krónikára, öröme nyelvtudós munkáira és főként Anonymus *Krónikájára*, amelyet nemzetközi viszonylatban nem tartanak hitelesnek, sem az események datálása, sem pedig a tartalma tekintetében, de a stílusa miatt sem; miként a Kézai Simonnak a XIII. század végéről származó művét, a *Gesta Hunnorum et Hungarorum*-ot sem, mert összeegyeztethetetlen dolgokat tartalmaz: „a rómaiak pásztora”-ról beszél, „blackik”-ról a hunok idején, majd „valah”-okról).

Érdemes megemlíteni, hogy a Roesler elméletét elutasító román történészek – B. P. Haşdeu, A. D. Xenopol, Al. Philippide, D. Onciul, C. C. Giurescu, Şt. Meteş, N. Stoicescu az Erdélyi Iskola korifeusai (P. Maior, Gh. Şincai, S. Micu, I. Budai-Deleanu stb.) – mellett idegenekre is hivatkoznak, mint például a görög D. Philippide és D. Fotino, a német Martin Opitz, L. Topeltinus, J. Tröster, Michael Lebrecht, Paul Joseph Schafarik, az angol Ed. Gibbon, a magyarok közül pedig Huszti András (*A régi és az új Dácia*. Bécs, 1791.) és Benkő József (*Transilvania sive magnus Transilvaniae principatus*. Bécs, 1778.) De idéznek nem kimondottan történéseket is, mint például Stefan Sztratimirovics szerb metropolitát vagy II. József Habsburg császárt.

A románok folytonossága és a magyarok bejövetele. A dák–római és román kontinuitás bizonyítására érvként hozzák fel azt is, hogy említették „gazdasági tevékenysége sajátosra letelepedett lakosságra jellemző” (annak ellenére, hogy gazdasági tevékenységük közé sorolják a vándorló – kétélegős – pásztorkodást is), továbbá ugyancsak érvként hozzák fel „a területi, illetve faluközösségek” állandóságát, ami azt bizonyítaná, hogy „a dákok idejétől és a római uralomtól a középkorig a társadalom szerveződése terén létezett egy folytonosság”. Ezáltal elfogadják „a népi Romániák” (egyfajta paraszttállamok) elméletét, amelynek segítségével Nicolae Iorga – eredeti módon ugyan, de a kétségeket ki nem zárva – megoldotta a románok szociális-politikai folytonosságának a kérdését.

Folytatása a 16. oldalon

Burebista Daciája nem volt körülhatárolt állam

XVII. század eleje), akit azal vádolnak, hogy egy évtized leforgása alatt teljesen megváltoztatta az álláspontját, ellentmondott önmagának; a XVIII. századiak közül Franz Joseph Sulzert, I. C. Edert, Bolla (sic!) Márton, I. Chr. Engelt; a XIX. századból Robert Roeslert; a XX. századból pedig Mak-kai Lászlót, akit Szamosközyhez hasonló állhatatlansággal vádoltak. A felsoroltak érveit alaptalanoknak vé-

mitrie Cantemirt, Petru Maiort (szót sem ejtenek az Erdélyi Iskoláról), sőt Bogdan Petriceicu Haşdeut elfelejtik stb., akik azt állították, hogy a románok a Dunától északra lévő vidékről származnak (beleértve a Kárpátok régióját is). Megfelelkeznek arról is, hogy bemutassák a Dunától délről jövő románok kontinuitásáról szóló teóriát, pedig román tudósok (D. Onciul, Ovidiu Densusianu, T. Papahagi) is

Kisebbségi halparádé a Duna-delta fővárosában

Helyszíni tudósítás és képriport az elmúlt hétvégén szervezett sulinai gasztrokulturális nemzetiségi fesztiválról

A Mentsük meg a Duna-deltát nevű civil szervezet harmadik alkalommal rendezte meg a D'ale Gurii Dunării (A Duna-torkolat étkei) elnevezésű gasztrokulturális fesztivált Sulinán. Munkatársunk helyszíni tudósítását és fotóriportját Kisebbségben mellékletünkben közöljük.

Tofán Levente, Sulina

Duna-delta, Sulina város – a román tengerpart legészakibb települése. Tulcától háromórás hajóút után, a Duna Sulina ágán érkezünk meg az alig 4-5000 lakosú városkába. A hajóút a Fekete-tengeri torkolat felé haladó folyam két partján sorakozó, omladozó, kidőlt házak és épülő nyaralók között vezet Sulina felé. A városkában népviseletbe öltözött, zászlókat lengető gyerekek és felnőttek fogadják a Borbély László miniszterrel érkező vendégeket: a Mentsük meg a Duna-deltát nevű civil szervezet harmadik alkalommal rendezte meg itt a D'ale Gurii Dunării (A Duna-torkolat étkei) elnevezésű gasztrokulturális fesztivált.

Kalózok és prostituáltak

Sulina utcáin sehol sincs aszfalt, csak a főutcák vannak kiköveztve. Az épületek egy része romokban hever, az utcáknak még nevük sincs, csak egyszerűen megszámozták őket. „Mint New Yorkban” – jegyzi meg ironikusan valaki. A polgármester ünnepi beszédet tart, majd egy gyors látogatás következik a város történelmi nevezetességeinél. Megérkezünk a város egyik büszkesége, a Duna Európai Bizottságának épülete elé, amely 1869-ben épült, és a második világháború idejéig Európa nagyobb hajótársaságainak kirendeltségei működtek benne. A helybeliek büszkén mesélik, hogy a 19. században valamennyi európai nagyhatalomnak volt itt konzulátusa.

A város másik érdekessége a tengerészek temetője, ahol majd minden hajós nemzet tengerészének sírja megtalálható. Angol, francia, német, görög és héber feliratokkal ellátott sírköveket látunk itt. A temetőőr, aki egyben idegenvezető szerepét is betölti, megjegyzi: nehogy elmenjünk anélkül, hogy megnéznénk a temető büszkeségét, egy kalóz sírját. A sírkövön görög felirat és a jól ismert koponya keresztcsonttal, mellette egy állítólag híres prosti-

tuált síremléke. Megtudjuk, hogy Sulina volt az első város Óromániában, ahol bevezették az elektomos áramot. Itt jött be a civilizáció, csak sajnos hamar tovább is állt, mesélik a helyiek. A második világháborúig Sulina „Porto Franco” volt, vagyis szabad kikötő, és hadászatiilag semlegesnek számított. Miután a Szovjetunió fennhatósága alá került, elvesztette ezt a privilégiumát, fontos katonai támaszpont lévén, a háború alatt lebombázták a várost, elpusztítva a legjobb épületeket, amit soha nem hoztak helyre.

A lakosság nagy része görög nemzetiségűnek vallja magát, de majdnem mindenki más etnikai gyökerekkel is rendelkezik. Erről szívesen is beszélnek, büszkén mesélik nagyapáik származását, cselekedeteit. Az egyik bárban egy idős férfi turistáknak pár sörért a török-kalóz dédnagypapa kalandjait is hajlandó elmesélni.

„Régen itt jó élet volt”

Sulina város fénykorát idéző emlékművek mellett ott vannak a közelebbi múlt maradványai is: a konzervgyár romjai, a hajógyár elhagyott kikötője. „Régen itt jó élet volt” – sóhajt fel az egyik helybéli, aki mellénk szegődik. A hajógyár, a konzervgyár megélhetést biztosított itt mindenkinek, mára már csak a halászat maradt, de azt is csak három hónapig űzhetik, hiszen télen ugyebár nem lehet, aztán meg jön a halászati tilalom időszaka. A halat helyi felvásárlóknak tudják csak eladni, akik nem sok pénzt fizetnek érte. A turizmusból sem nagy a bevételük, hiszen a környéket rezervátummá nyilvánították, így nincs mód kihasználni a még alig látogatott tengerpartot és a Duna torkolatát.

Nemrég a turisztikai minisztérium jóváhagyott egy idegenforgalommal kapcsolatos beruházási projektet, de védett területről lévén szó, Brüsszelből megtámadták a határozatot, és felfüggesztették a munkálatokat.

A jurilovcai szakácsnők délelőtt főztek, délután ukrán népdalokat adtak elő

A szerző felvételei

Borbély László környezetvédelmi miniszter adta át a fődíjat a nyertes milaiaknak

A Duna népe. A résztvevők csónakokon távoztak a fesztiválról

Lipován konyha: hallal töltött hal, halmiccs, hallal töltött káposzta, halles, halpalacsinta

„Csak a puliszka nincs itt halból”

Temetőlátogatás után megérkezünk a fesztivál színhelyére, ahol már készen állnak a különböző nemzetiségek ételkülönlegességeinek standjai. A színpadon görög népi táncokat adnak elő a sulinai görögök; érkezésünkkor kitesséklik a helyieket a térről, a vendégeknek jut a kiváltság, hogy végigkóstolják a különböző nemzetiségek kulináris különlegességeit. Nekik csak majd, ha marad...

A színpad két oldalán nyolc stand áll, nyolc delta-i település képviselteti magát. Sulina, Jurilovca, Chilia Veche, Letea, Mila 23, Padrina, Mahmudia és Crișan szálltak versenybe, közösségük fejlesztésére szeretnék hazavinni a 3000 eurós fődíjat. Népviseletbe öltözött lányok, asszonyok kínálják az ételeket, és persze lelkesen magyarázzák a kizárólag halból készült ételek hagyományát. Mivel a zsűri nem csak az ízelet díjazza, hanem az ételek és a standok esztétikáját, így a résztvevők halkülönlegességeik mögött orosz, ukrán, görög népdalokkal csalogatják a kóstolókat. Majdnem mindegyik résztvevő népi együttesét is elhozta, így milaiak ukrán népdalokat, táncokat adnak elő, a mahmudiaiak orosz népdalokat énekelnek a színpadon, a sulinaiak görög táncokkal szórakoztatják a „nagyérdeműt”.

„Csak a puliszka nincs itt halból” – jegyzi meg Borbély László, akit a fesztivál házigazdája, Ivan Patzaichin volt kajakvilágbajnok vezet végig a standok során, és igazi szakértőként magyarázza és kínálhatja a minisztert. Előkerül az akácpálinka, a házigazdák szerint igazi lipován csemege. Hallal töltött hal, halmiccs, hallal töltött káposzta, halles, halpalacsinta – csak pár érdekesség a kínálatok közül.

Mintegy másfél óra után beengedik a helyieket is, akik elsősorban az ingyen kínált sörös hűtőszekrényeket rohamozzák meg, s csak ezután fordulnak az ételek felé. Eredményhirdetéskor meg tudjuk, a versenyt a Mila 23 standja nyerte meg, sorozatban másodsor, így ők vihették haza a 3000 eurót, amit elmondásuk szerint néptáncsoportjuk viselésének felújítására és az orosz közösségi ház felszerelésére fordítanak. A díjat Borbély László miniszter adta át, aki elmondta: ez az etnikai és kulturális sokszínűség a delta legnagyobb turistacsalogató ereje.

Iași vérgőzös napjai – hetven év telt el a zsidópogrom óta

A modern korszakban Románia területén elkövetett legnagyobb mészárlásként tartják számon a iași-i zsidópogromot, amely kereken hetven esztendővel ezelőtt, 1941 júniusának végén és júliusának elején tizedelte meg a moldvai nagyváros százezerre tehető zsidó lakosságát.

ÚMSZ

A Romániában a háború éveiben elkövetett zsidóellenes pogromok, deportálások hosszú ideig amolyan tabutémának számítottak az országban. Bukarest ugyanis 2002-ig tagadta a romániai holokauszt tényét, és csak az utóbbi időben volt hajlandó elismerni felelősségét, a népirtást Romániában elrendelő fasiszta Ion Antonescu marsall háborús bűnösségét is igyekezett eltitkolni. Mi több, nem is olyan rég még maga Traian Băsescu államfő is megpróbálta a felelősséget az ország akkori, tulajdonképeni uráról, Antonescuról, áthárítani a báb szerepére kárhözott Mihály királyra.

Halálvonatok

Márpedig az tény, hogy Antonescu rendszere idején Romániában is módszeresen pusztították a zsidó lakosságot. A hetven évvel ezelőtti iași-i pogromnak például 14 ezer halálos áldozata volt. A mészárlást maga a marsall rendelte el, Iași „zsidóktól történő megtisztítására” utasítva a város katonai pa-

rancsnokát, Constantin Lupu ezredest.

A bukaresti zsidópogromot alig hat hónappal követő moldovai tömeggyilkosságban egyaránt részt vettek román katonák, rendőrök, csendőrök, titkosszolgálatiak, vasgárdisták, német katonák, de civilek – így például diákok – is.

1941. június 29-én mintegy 3500 zsidót tereltek a helyi rendőrkapitányság udvarára, ahol gépfegyverrel lőttek közéjük. Mintegy 4500 zsidót marhavagonokba zsúfoltak, az ily módon összeállított szerelvényeket – a hírhedt halálvonatokat – napokon át zötyögtették, víz és élelem nélkül, a tűző napon, miközben – túlélők elmondása szerint – a vagonokat harminc centiméteres magasságban borító istállótrágyára szórt oltatlan mész legalább hatvan fokos hőséget gerjesztett. A kínszenvedés után a halottakat egyszerűen tömegsírba dobták le és meszet öntöttek rájuk.

Román modell alapján

Jóllehet a román hatóságok azt bizonygatták, hogy

Transznisztriai román halálvonat – a „végállomáson”

Fotó: archív

Szomorú számok

A zsidók üldözése csak fokozódott Románia Németország melletti hadba lépésével. Ion Antonescu felszólította a hatóságokat, „álljanak készen a megfelelő pillanatban kiadandó parancsának teljesítésére”. Romániában a háború kezdetekor mintegy 800 ezer zsidó élt. Az Elie Wiesel Intézet 280 ezer kö-

rülire teszi a romániai zsidó áldozatok számát, bár az intézetben belül vannak, akik 380-410 ezer halottról beszélnek. Az biztosra vehető, hogy a mai Románia területén több mint 400 ezer zsidó vesztette életét, közülük 130 ezerre tehető a magyar hatóságok által haláltáborokba deportáltak száma.

az ország területén elkövetett pogromokat a náci modell alapján rendezték meg, a holokauszttal kapcsolatos igazság felderítésével megbízott, Elie Wiesel által vezetett intézet kimutatta: azok forgatókönyvét – így a iași-i mészárlás is – az 1940 nyarán, Dorohoiban sorra került zsidóirtás képezte. Mi több: a iași-i pogrom bizonyíthatóan amolyan előjátéka volt a náci által a későbbiekben Európa-szerte elkövetett mészárlásoknak, bár az is igaz, hogy a német csapatok ro-

mániai jelenléte nélkül Antonescuék nem mertek volna belevágni nagyszabású zsidóirtási programjukba. A iași-i pogrom egyébként része volt a „nagy terv” fedőnevet viselő programnak, amelynek a zsidók Moldvából történő eltávolítása volt a célja – ideértve a besszarábiai és bukovinai zsidóság fizikai megsemmisítését is. Amint maga Antonescu fogalmazott: „szándékom megtisztítani a román nemzetet az idegenektől, és teljesen homogen román népet létre-

hozni Besszarábiában és Moldvában”. (A gondolatot később Nicolae Ceaușescu is felvetette, amikor meghirdette a román nép homogenizálásának programját – ő azonban elsősorban az akkoriban még kétféle magyar közösséget talált „nemzetidegennek”).

Cinizmus, kétszínűség

Az akciót Ion Antonescu és cinkosai gondosan előkészítették. Már néhány héttel korábban összeírták a mol-

dovai zsidóságot, a falvakban élő zsidók java részét a Târgu Jiu-i lágerbe zárták, mindenféle falragaszokon kiáltották ki a zsidóságot az ellenséggel összejátszó, fegyvereket rejtegető veszélyes elemnek, de a zsidókat tették felelőssé Iași június 26-i, szövetségesek általi megbombázásáért is. Már június 25-én felszólították a keresztény lakosságot: helyezzen keresztet háza ablakába, a hatóságok maguk is mésszel felfestett kereszttel jelölték meg számos „keresztény házat”, míg a „zsidó házak” megjelölés nélkül maradtak.

A korabeli hatóságok megpróbálták eltitkolni a halálos áldozatok tényleges számát. Antonescuék közleményükben 500 halottat említettek, később, a rendőr-főkapitányság már csak 300 halottról beszélt, míg a Iași megyei prefektúra csupán 234 halottról tudott. A Iași tartományi sziguranca parancsnoka, Emil Goiseanu szerint azért nem lehet pontosan megállapítani az áldozatok számát, mert nem bizonyították be elhalálozásukat. Mihai Antonescu belügyminiszter pedig – aki oroszánrészt vállalt nemcsak a iași-i pogromban, de a besszarábiai és bukovinai mészárlásokban is, sőt, beosztottjai „a sikeres akció” végén a pogromról készült fotóalbummal ajándékozták meg – a Wiesel intézet szerint: „a román kétszínűség klasszikus példájaként” azzal mentegetőzött, hogy nem tudta megakadályozni a vérengzést, mivel arról őt senki nem tájékoztatta.

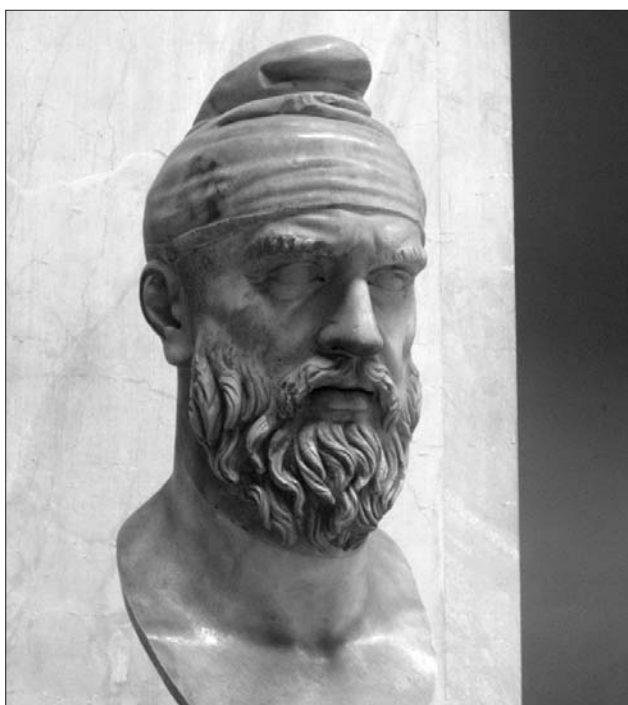
A románok etnogenézise és folytonossága

Folytatás a 14. oldalról

A fenti elképzelés alátámasztására kijelentik azt is, hogy „a közösség a középkornál régebbi időkben jött létre, megelőzte a szlávok bejövetelét, tehát a román őslakosság műve”, ami elmentmond a román etnogenezis időrendjének. A román nép létrejötté befűződései idejéig ugyanis a VII–VIII. századot állapították meg (nem is beszélve az erre vonatkozó történelmi források hiányáról). Ehhez hozzátesznek még két, hasonlóképpen ellentmondó nyelvészeti érvt: a trák–illír eredetű „moș” és a latin eredetű „sat” szót, amelyeknek a tankönyv 75. és 77. lapján ellentmondanak a „cnezii” és a „voivozii” szláv szavak, a helyi – előbb a falusi, aztán a területi – vezetőknél (a kenézségek és a vajdaságok urainak) megnevezései. A kenézségeket és a

vajdaságokat a tankönyv „román politikai formációknak” tekinti, amelyek „a közösségek szerveződésének, több közösség egyesülésének” az eredményei, s teszi ezt annak ellenére, hogy minden jel szerint ezek szláv eredetűek, vezetői szinten legalábbis.

Erdéllyel kapcsolatban a tankönyvek szerzői a kétes értékű forrás, Anonymus műve alapján három példát hoznak fel „a több kenézség egyesülésével”, tehát idegen beavatkozás nélkül létrejött „román politikai formációkra”, vagyis a vajdaságokra. A XI. osztály tankönyvében valamivel árnyaltabban kezelik ezt a kérdést, elfogadják azt a lehetőséget is, hogy a Béla magyar király ismeretlen jegyzője által említett „hercegek” közül Ménmárot és Glád idegen eredetű, de ez lényegtelen, „főlölsége szöbeszéd” ahhoz ké-

Decebal, a dákok királya

pest, hogy az említettek szembeszálltak a magyarokkal, bár kevés siker-

rel. („Gelu, a román” esetében viszont föl sem merül az eredet kérdése.)

A tankönyvszerzők ennél fontosabbnak vélik a románok őshonosságát és régiességét, számbeli és műveltségbeli fölényét, békés jellegét, de rendíthetetlen önvédelmét, hősi ellenállását kidomló aspektusokat.

Sokat foglalkoznak azzal, hogy a magyarok milyen úton jöttek Pannóniába; hogy harcias vándornép és törzsekbe szerveződve él. A XI-es tankönyvnek ez a része csordultig tele van helynevekkel és víznevekkel (még azok magyar variánsa is előfordul), valamint a magyarok által folytatott hadjáratokkal, tüzetesen adatolják azok időrendjét. Erre mintegy rádupláznak egy sor régészeti lelettel (például a X. és a XI. századi erdélyi magyar temetőhelyekkel, amelyek a magyarok nyugatról keletre való terjeszkedését bizonyítják), valamint a Nestor (XI–XII. század) és a

Kézai Simon (XIII. század) krónikájával. Mindezt azért teszik, hogy (újból) meggyőzzenek arról: „a vlahok vagy a rómaiak pásztora”, illetve „a volohok és a szlávok, akik ott laktak” a kárpát–pannon tájakon (egészen a Tiszáig, sőt a Duna középső folyásáig), őslakók voltak, míg a magyarok újabb jövevények. Sőt azt állítják, hogy „a magyar társadalom a feudális válság útján halad, a törzsi szervezet felbomlási folyamatának, valamint annak a civilizációnak a hatására, amellyel találkozott” (ez nyilván a román civilizáció!), hogy aztán néhány sorral lejjebb gyökeresen megváltozzék a helyzet: ott az igazságot állítják, vagyis azt, hogy „a magyarok a katolikus hit szerint válnak keresztényekké, és átveszik a középkor nyugati szervezeti formáit”.

(Folytatjuk)

Román jövő tizenegy pontban

Ioan Petru Culianu

A kisebbségek

9. Demokratikus államban valójában nincs etnikai kisebbségi probléma. A kisebbségeknek joguk kell legyen ahhoz, hogy hazát válasszanak maguknak; azonnal engedélyezni kell a kettős állampolgárságot. A kisebbségek tagjainak, lévén hogy román állampolgárok, van néhány elemi kötelességük, mint például a katonai szolgálat valamint az adófizetés, és rendelkezniük kell mindazokkal a jogokkal, amelyekkel bármelyik román állampolgár rendelkezik, nevezetesen azaz, hogy választók és választhatók legyenek, hogy anyanyelvükön tanuljanak, hogy emigráljanak, hogy szabadon utazzanak, hogy magánvállalkozást indítsanak stb. Ilyen körülmények között a kisebbségeknek nem áll érdekükben elhagyni Romániát, de bármikor megtehetik, ha akarják. A esetleges területi követeléseket alaposan meg kell tárgyalni az ország parlamentjében; a közigazgatási autonómiára viszont halaszthatatlanul szükség van azokban a régiókban, ahol a kisebbség nagy tömegben összpontosult (miként a hajdani Magyar Autonóm Tartományban.) A magyar kisebbség számát tekintve olyan jelentős, hogy teljes törvényhozási szabadsággal kell rendelkeznie azon a területen, ahová legnagyobb számban koncentrált, a határt a más etnikai csoportokkal szembeni diszkrimináció előtt kell meghúzni.

Az oktatás

10. Törvényesen engedélyezni kell a magán oktatást, s az államnak bátorítania kell azt; de előre kell látni, hogy csak az elemi és a középiskolai oktatásban lesz eredményes, az egyetemi oktatásban viszont már nem. Minden liceumi végzett számára szabaddá kell tenni, hogy beiratkozzon az egyetemre; bátorítani kell azt, hogy egyidejűleg több karra iratkozzanak be.

A román egyetemi oktatás kínálatának lehetőleg ki kell terjednie a tudományágak teljes körére, de az informatikát és a kognitív tudományokat magánúton kell ösztönözni. A tudományos információ kiadvány-csere és -felvásárlás révén

azonnal hozzáférhetővé kell váljék a kutatók számára. Romániának az az érdeke, hogy minden területen lesz eredményes, az egyetemi oktatásban viszont már nem. Minden liceumi végzett számára szabaddá kell tenni, hogy beiratkozzon az egyetemre; bátorítani kell azt, hogy egyidejűleg több karra iratkozzanak be.

A román egyetemi oktatás kínálatának lehetőleg ki kell terjednie a tudományágak teljes körére, de az informatikát és a kognitív tudományokat magánúton kell ösztönözni. A tudományos információ kiadvány-csere és -felvásárlás révén

azonnal hozzáférhetővé kell váljék a kutatók számára. Romániának az az érdeke, hogy minden területen lesz eredményes, az egyetemi oktatásban viszont már nem. Minden liceumi végzett számára szabaddá kell tenni, hogy beiratkozzon az egyetemre; bátorítani kell azt, hogy egyidejűleg több karra iratkozzanak be.

A kultúra teljes privatizálása oda vezet, hogy kezdetben kihozza a sodrából a legtöbb tehetséget. E tehetségek nagy része azonnal elfoglaltságot talál a kommunikációs szektorban és a filmgyártásban. Az államnak bátorítania kell a kultúrát, de nem szabad eltartania. Az íróknak meg kell keresniük a kenyérüket, nem pedig az írószövetségtől ka-

pott fizetésből kell élniük. Egyébként ez a sztalinista intézmény teljesen haszontalan. Ha a könyvem elkel egymillió példányban, akkor mit számít az, hogy tagja vagyok-e az írószövetségnek, vagy nem.

A kiadók teljesen szabadok kell hogy legyenek és privátok; az államnak saját kiadója van a hivatalos kiadványok számára, de ajánlatos, hogy az összes többi kiadvány a magánkiadók hatáskörébe tartozzék, s hogy magánnyomdákból nyomtassák ki azokat (akárcsak az állami tudományos és kulturális intézetek kiadványait).

A vallás

11. A román ortodox egyház annyira kompromittálódott minden diktatorikus rendszer idején, amely 1937-től mostanáig egymást követte Romániában, hogy az államnak semmiképpen sem kell kiváltságokban részesítenie. Szabadságot élvez minden vallás addig, amíg nem szabotálja a demokráciát és nem tesz törvénybe ütközőt. A vallási szervezeteket csak azért kell bejegyezni, hogy adómentesek lehessenek. Nem haszon szerzés céljából működő szervezetek, és nem fizetnek adót, csak akkor, ha a jövedelmüket nem

fektetik be olyan arányban, ahogy azt a parlament megállapította. A románoknak teljes mértékben érdekükben áll, hogy új vallásokat fogadjanak el, és főként az, hogy erős görög katolikus egyházat hozzanak létre (a kommunisták által és az ortodox egyház ujjongása közben megszüntetett helyébe). Minthogy a román államnak teljes mértékben érdekében áll az ortodox egyház elszigetelése, vele bármely konkordátum elfogadhatatlan. Minden állampolgár, bármelyik valláshoz tartozik, köteles katonai szolgálatot teljesíteni; elvileg nem kell elfogadni a vallásilag indokolt lelkiismereti ellenvetést (minden ortodox pap elvileg azt állíthatná, hogy ő lelkiismereti tiltakozó). Az államnak nem kell kegyben részesítenie egyetlen vallást sem, és egyetlen egyházat sem kell államegyházként vállalnia. Az állami ünnepek ne legyenek vallási ünnepek, de essenek egybe a karácsonnyal és a húsvétal, amit a lakosság többsége megünnepel.

(1989 karácsonyan)

Első megjelenés: Lumea liberă, 66. szám, New York, 1990. január 6. Részlet

Fordította:
Zsehránszky István

A cikk szerzőjét, Ioan Petru Culianu vallástörténész professzort, Mircea Eliade tanítványát és utódját a Chicagói Egyetemen, húsz évvel ezelőtt – 1991. május 21-én – ölték meg. A tettes és annak megbízója kilétét máig nem derítették ki.

Herta Müller

Windisch és Katharina

A sírok között

Windisch miután kiszabadult a fogságból, hazajött. Annyi volt a halott és az eltűnt; a falu csupa seb.

Barbara meghalt Oroszországból.

Katharina visszatért Oroszországból. Össze akart házasodni Joseffel. Josef elesett a fronton. Katharinának kifehéredett az arca. Szeme mélyebbre ült.

Akárcsak Windisch, Katharina is szembenézett a halállal. Akárcsak Windisch, Katharina is hazacipelte az életem. Windisch gyorsan oda akasztotta életét a Katharináé mellé.

A csupa seb faluba beköszöntött a szombat. Windisch megcsókolta Katharinát, aki a hátát egy fa törzsének vetette. Érezte, hogy a nő hasa fiatal, a melle kemény. Sétált egyet Katharinával a kertek alatt.

A sírkövek fehér sorokat alkottak. Nyikorgott a vaskapu. Katharina keresztet vetett.

Sírt. Windisch tudta, hogy Josefet siratja. Windisch becsukta a kaput. Sírt. Katharina tudta, hogy Barbarát siratja.

Katharina leült a fűbe, a kápolna mögött. Windisch odahajolt föléje. Katharina Windisch hajával játszott. Aztán mosolygott. Windisch felhajtotta Katharina szoknyáját, kigombolta a slyccét, ráfeküdt lányra. Katharina kezét a fűbe vágta. Nyögött. Windisch a lány haját nézte. Csillogtak a sírkövek. Katharina reszketett.

Felült. Térdére hajította a szoknyáját. Windisch felállt vele szemben és begombolta a slyccét. Nagy volt a temető. Windisch érezte, hogy nem halt meg. Otthon járt. A nadrágja ebben a faluban várt reá, a szekrényben. A háborúban és a fogságban azt sem tudta, hol van ez a falu, s hogy ő meddig lesz még ezen a világon.

Katharina egy fűszálat harapdált. Windisch kézen fogta és azt mondta:

– Menjünk innen.

Fülevés

Windisch felesége kilenc évig volt Oroszországban. Barakkban aludt, vaságyban. Az ágykeretben nyüzögtek a bolhák. A fejét kopaszra nyírták. Az arca szürke volt. A fejbőrnél piros foltok égtek.

A hegyekre még egy hegy emelkedett, felhőből és hófűvészből. A teherautón sütött a vastag jég réteg. A bánya bejáratánál nem szállt le mindenki a teherautóról. Minden reggel rajta maradt, a padon, néhány nő és néhány férfi. Nyitott szemmel ültek, nem mozdultak. Hagyták, hogy a többiek rendre leszálljanak. Ők a túlvilágon voltak.

A bánya fekete volt. A lapát hideg volt. A szén nehéz volt.

Első olvadáskor sűrű fű nőtt a sziklarészekben. Katharina eladta a kabátját tíz szelet kenyérért. Sündisznó nyüzsgött a gomrában. Katharina mindennap szedett egy csomó füvet. Meleg és jó volt a fülevés. Néhány órára a sün behúzta a tüskéit. Aztán megjött a második hó.

Katharinának volt egy gyapjútakarója. Nappal az volt a kabátja. A gomrában nyüzsgött a sün.

Mihelyt besötétedett, Katharina a fény nyomába lépett. Lehajolt. Elkúszott az ör árnyéka mellett. Felmászott egy férfi vaságyába. Az szakács volt, Küthének szólította őt, felmelegítette és krumplit adott neki. A sün néhány órára behúzta a tüskéit.

A második olvadáskor fülevés nőtt a cipő alatt. Katharina eladta a takarót tíz szelet kenyérért. Néhány órára a sün behúzta a tüskéit.

Aztán megjött a harmadik hó. A lajbi volt Katharina kabátja.

Miután a szakács meghalt, más barakkban gyűlt ki a hó fénnyel. Katharina a másik ör árnyéka mellett kúszott el. Más férfi vaságyába mászott fel. Az orvos volt, Katjusának szólította őt, felmelegítette és fehér lapot adott neki. Fel volt tüntetve rajta egy betegség. Katharinának három napig nem kellett a bányába mennie.

A harmadik olvadáskor Katharina eladta a lajbit egy kis támyér cukorért. Vizes kenyeret evett, cukorral megszórva. A sün néhány napig behúzta a tüskéit. Aztán megjött a negyedik hó. A szürke gyapjúzokni volt Katharina kabátja.

Miután az orvos meghalt, a lágér udvarán túl gyűlt ki a hó fénnyel. Katharina elkúszott az alvó kutya mellett. Felmászott egy férfi vaságyába. Az sírásó volt. Ő temette el az oroszokat is a faluból. Kátyának szólította őt. Felmelegítette és húst adott neki az alamizsnából, amit a falusiaktól kapott.

A negyedik olvadáskor Katharina eladta a szürke gyapjúzoknit egy tál puliszkáért. A puliszka forró volt, felpuffasztotta. A sün néhány napig behúzta a tüskéit.

Aztán megjött az ötödik hó. A barna vászonruha volt Katharina kabátja.

Miután a sírásó meghalt, Katharina az ő kabátját vette magára. Kúszott a hóban, átment a kerítésen túlra, a faluba

egy öreg orosz nőhöz, aki egyedül volt. A sírásó eltemette a férjét. Az öreg orosz nő felismerte Katharina kabátját, valamikor a férjéé volt. Katharina felmelegedett az öreg orosz nő házában. Megfejté a kecskét. Az öreg orosz nő Gyevuskának szólította őt, tejet adott neki.

Az ötödik olvadáskor sárga virágocskák jelentek meg a fűben.

A fülevésben virágpor úszott. Édes volt.

Egy délután zöld autók jöttek a lágér udvarára. Letaposták a füvet. Katharina egy kövön állt, a barakk előtt. Látta az autókerekeket nyomát a sárban. Látta az idegen öröket.

A nők beültek a zöld autókba. Az autókerekek nyoma nem a bányához vezetett. A zöld autók megálltak az állomásnál.

Katharina felszállt a vonatra. Sírt örömeiben.

Mikor meghallotta, hogy a vonat hazaviszi, kezére ragadt a fülevés.

Fordította:
Zs. I.

Mit sugall a megsemmisítő tisztogatás logikája?

Csibi Barna tetteréről, romániai és magyarországi politikai és sajtóvisszhangjáról, úgy hiszem, tanulmányok születnek majd. Azt remélem, hamarabb megíródnak, mielőtt még a románok, nemzeti jelképeik bántalmazásától felbőszülve, ellátnák Csibi Barna és barátai baját, illetve mielőtt még Csibi barátai, közösségüket vendédként, természetesen minden ok nélkül és indokolatlanul ellátnák az őket lazsnakölők baját. Akárcsak Marosvásárhelyen, 1990-ben, miközben mindkét közösség szentül hiszi, hogy a másik kezdte. Vagy fordítva: még mielőtt a magyarok...

Emlékszem, hogy március 19-én, 17 óra körül, egy szovétai polgárt, akit Csibi videointerjúban beszéltet a saját blogján, felszólítottak, szervezzék Vásárhelyre induló szabadsapatokat, mert hogy ott úgymond „ölik a magyarokat”. Nem tudom, mekkora hitele lehetett akkoriban egy telefonétesítésnek, de a kérdezett válaszából az derült ki, hogy meg sem fordult a fejében ellenőrizni a hívatást, és a félvert harang hívására összesereglegők valamennyien útnak indultak Szovátáról, az emlékező meg egyenesen fejszét ragadott.

Történhet azonban ennél rosszabb is. Mert a rosszabb eddig sem volt hiány. Emlékeznünk kellene rá, hisz nem telt el túl sok idő: csupán csak 70 esztendő! Csibi Barna viszont eszünkbe juttatja, mi minden történt 1848 tájékán. Nekünk meg erről eszünkbe jut, hogy mi történt 1990-ben, 1940-ben, 1944-ben, 1919-ben.

Senkinek sem kell tudnia, ki fia borja az az egyén, aki egy etnikumközpontú, mélysegesen paranoiás gondolat jegyében hangulatot kelt. Egy idő óta Csibi Barna az, aki provokációt provokációra halmoz. Pillanatnyilag. De lássuk csak, kicsoda ő? Egy valaki, romániai állampolgár, esetleg Magyarországa is, ha a kettős állampolgárságra vonatkozó szabályozás értelmében igényt tart rá; továbbá román közalkalmazott (volt), a Székely Gárda tagja, ama irreudenta alakulat, amely egy kulturális szervezet leple alatt működik Romániában. Az etnicizmus gondolatával átítatott fiatalember, aki politikai programjában a törvénytelen végöss határáig feszíti a húrt, jól ismervén a törvényesség kijátszásának cseleit, s végső soron az erőszakról sem idegenkedik, amennyiben szükségét érzi egy gárda védelmének.

A forgatókönyvírás szabályai szerint, ha a színen az első felvonásban megjelenik egy puska, akkor az utolsó felvonásban valaki a ravaszt is meg-

húzza. A gárdákkal sincsen másképpen. Már-már nem is számít, hogy mely gárdák jöttek létre először: a Maniugárdák vagy a Rongyos Gárda. A Székely, avagy a Magyar Gárda. Azzal, hogy megjelentek a színen, eleve erőszakossá váltak, hiszen azért teremtették őket.

Úgy tűnik, Csibi Barna meg van győződve arról, hogy egy független „székely állam” megteremtésével, egy másik független állam kellős közepén, létrejönnek azok a politikai feltételek, melyek mennybe viszik azt a közösséget, akihez ő tartozik. Ő útlevél követelt Románia elnökétől egy rögtönzött táblánál való belépésekor egy, a leghalványabb valós közigazgatási jogosultság nélküli területre. Ez is egyfajta jelképes provokáció. Követeli Mihail Eminescu nevének törlését bizonyos romániai városok utcanevei közül egy elképzelt „Székelyföld” területén, arra hivatkozva, hogy a XIX. században a fiatal Eminescu egy magyarellenes szöveget közölt valamely román nyelvű budapesti lapban. E magatartása történelmietlen, ezzel az erővel, az időben visszafelé, konfliktusról konfliktusra haladva, könnyen ébren tarthatjuk a bosszú tüzét. Akár csak Avram Iancu felakasztása esetében. Csibi Barnának tudnia kellene, hogy az ügyvédnek tanult Avram Iancu nem volt afféle közönséges útonálló, hogy a jogot magyarul végezte, hogy a marosvásárhelyi Teleki Tékában forradalmi szellemű könyveket olvasott, hogy a Kossuthhoz hasonló politikai meggyőződése volt, tehát ha Kossuthnak lett volna annyi esze, hogy megadja a románok által kért jogokat, akkor meglehet, hogy semmiféle konfliktusra sem kerül sor, sőt, a románok a magyarok oldalán harcoltak volna az osztrák császári és az orosz cári seregek ellen; Petőfi Sándort sem gyilkolja le Segesvárral szembe, a fehéregyházi csatamezőn egy ulánusi lándzsa; s nekem sem volna miért háborognom e provokátor ostobasága miatt.

Mert a megsemmisítő tisztogatás logikája szellemében amúgy minden olyan elnevezést, mely a szemből álló közösségekre vonatkozó valamely konfliktusra utal, be kellene tiltani. Miért tűrjük el Bukarestben, hogy egy művelődési ház a Petőfi nevet viselje? Vagy másutt egy utca a Bemét, netán a Kossuthét... Marosvásárhelyen, az egyik hivatal valamikor a Kossuth utcát Călărășira változtatta. Közigazgatási per lett a dologból, amelyben 2007. július 13-án kimondták az ítéletet. A Kossuth utca tehát, amely a kommunis-

ta rendszerben is egy ideig, a Magyar Autonóm Tartomány idején létezett, rendszerváltás óta legalább kétszer nevet változtatott, a közgazdasági etnikai és politikai színezetéhez igazodva. Teljességgel ellene vagyok az ilyen mesterségesen táplált viszályoknak, amelyekben meg nem szűnő provokációt látok. Ezúttal történetesen a románságon belül is háború folyik, egyesek szerint a Kossuth elnevezést támogatni

Csibi Barna, a „hóhér”

„árulás”, „sértés”, hiszen Kossuth – a tiltakozó nagyromániasok szerint például – háborús bűnös volt.

Az a tény, hogy az ilyen jellegű elnevezéseket öt évtizeden át nemcsak Erdély, de Románia szerte mindenki elfogadta, arra utal, hogy a különféle etnikai szerveződések, politikai tökeszerzés végett, készen állnak viszályokat is kirobbantani.

Az én szememben viszont nem csupán komoly, hanem igen súlyos szempont az, hogy a jelek szerint Csibi Barna nem rendelkezik semmiféle társadalmi vagy gazdasági programmal. Mindenesetre, a judoka kinézetű fiatalember láthatóan nincsen tudatában annak, hogy az általa áhított, bármilyen kicsiny állam, a maga bizonyult entitásánál fogva, egyiket sem nélkülözheti.

Magyar barátaim akár úgy is vélhetik, tévedek, amikor ekkora figyelemre érdemesíttek egy szélsőségest, egy kivételt. Egyesek azt mondhatják, hogy az illetőnek nincs ki a négy kerek, hogy paranoiás. Csakhogy túlságosan könnyű ekként túladni a problémán, beszámíthatatlannak könyvelve el az illetőt, eltekinteni tetteinek természetéről, amelyek minden esetben jelképes értékekre törnek. Ugyanis nem választ véletlen, érdektelen célpontokat, hanem mindig olyanokat, amelyek aztán erős

visszahatást keltenek.

Politikai elemzői tapasztalatom és történelmi ismereteim alapján úgy vélem, érdemes minden figyelmünket a szélsőséges mozgalmak tetteinek szentelnünk. Ők azok ugyanis, akik a régi-újat hordozzák. És nem a kiegyensúlyozott, a jólfészült, klasszikusnak számító alakulatok, nem a jól ismert gondolkodásmódok, a rutinos, bejáratott megoldások. A mostani szavazók torkig vannak azzal

ké? A Székely Gárdáé? Az RMDSZ-é? A Magyar Polgári Párté? A magyarországi titkosszolgálaté? A romániai titkosszolgálatoké? Netán másoké? Vagy talán Csibi Barna maga is egy független tesztygáros, aki egyedüli haszonélvezője az általa keltett zsvajznak, egyelőre fekete bohócruhába bújva, egy Románia központi részén fekvő vidéki város parkocskájában összecsendült kölyöksereg előtt. Meglehet, szeretne betörni a politikába, és majd meghunyászkodik, mihelyt valamilyen parlament tagja lesz, Bukarestben vagy Budapesten. Vagy egyenesen Brüsszelben. Volt még ilyen... Am ellenkezőleg, az is meglehet, hogy mind harciasabb és követelőzőbb lesz, Tőkés Lászlóhoz hasonlóan, aki egy sosemvolt forradalom botcsinálta hőse. Arról a spontán mozgalomról van szó, amit én pozitív és póriás értelemben vett zendülésnek neveznék, amelynek mindenféle nációból származó áldozatai voltak. Számomra furcsa a Tőkés szerepével kapcsolatos hamis információk szivós továbbélése. Ma már tudnivaló, elismert tény, hogy Romániában nem volt semmiféle forradalom, hogy csak államcsínyről volt szó. Ennek dacára a magyar közösségek és a román civil társadalom bizonyos köreiben Tőkésnek fontos szerepet tulajdonítanak az 1989 decemberi események elindításában. Még azon románok között is, akik részt vettek a Zendülésben, tartja magát ez a vélemény. Pedig ideje volna némi korrekciót tenni. T. L.-nek legadás szerepe van egy államcsínyben! Aki végül is elhiszi a saját legendáját, s eljátssza a rá kirótt szerepet, még ha kezdetben egy egész más forgatókönyvben is. Vagy egyszerűen, új szponzorokra talált. Mert hiszen nem veti meg a pénzt... Tudom, hogy kevés magyar ért egyet egy ilyenfajta értelmezéssel, de bízom az időben, amely előbb vagy utóbb képes eloszlatni az 1989 decemberében bevett hamis füstbombák ködét.

Csibi Barna nem az egyetlen, aki efféle módszerekkel tör politikai érvényesülésre. Egy Adolf nevezetű müncheni sörözőkben szónokolt, egy másik, Vlagyimir Uljanov nevezetű svájci kávéházakban osztotta az eszt, míg került valaki, aki pénzt is kinnált neki, hogy lépjen már a tettek mezejére is, ültesse gyakorlatba elgondolásait. Mindkét esetben azonnal ugrottak az irányításra kész titkosszolgálatok, illetve pénzelni vágyó szponzorok is. Csibi nehezebben talál szponzort, mert e pillanatban úgy tűnik, nincs tudatában annak, hogy szponzor

csak az lehet, akinél pénz is van. Ő meg azt hiszi, megengedheti magának, hogy a nemzetközi fogyasztás kárára a nemzeti fogyasztást pártolja. Ráadásul ehhez felhasználja azokat a régi plakátokat, amikkel valamikor már próbálkoztak egyszer. Magyarországon. Nem volt benne annyi ötletesség, hogy azokat a plakátokat vegye elő, melyek a magyar mintákkal egy időben, a romániai gazdaság románosítását szorgalmazták. Mert szavakban nacionalistaként lép fel, ám diskurzusa helyenként a hagyományos zsidóellenességgel keveredik.

Meglehet, hogy Csibi a régi vágású és fajtisza, az Egyesült Államokban vagy Németországban befutott magyarok vagyonára kacsingat. Am úgy néz ki, hogy ezek egyelőre irreudenta, nosztalgikus nevelő és szervező hatású honlapokra költöttek, az arra hajlamosak és az együgyűek számára. Ilyen portál például a Nem, nem, soha! (<http://nemnemsoha.gportal.hu>)

További kérdéseim is lennének. A közvélemény képviselőinek, a politikusoknak vagy egyes újságíróknak a határtalan vagy mérsékelt felháborodása kellően megfelelő módszer a közösségeink közötti kapcsolatok elmergesítéséhez vagy enyhítéséhez? Melyek ezek közül a leghatékonyabbak? A kimért vagy a mértéktelen felháborodás, vagy talán a bölcs hallgatás? Romániai állampolgárokként válasz nélkül hagyhatjuk-e, hogy egy akarki kijelenthesse: egy olyan, adminisztratív szempontból tisztázatlan terület, mint a Székelyföld, nem Románia? És ha nem Románia, akkor tudnunk kell, hogy miről is van szó? Egy másik országról? Egy nem létező területről, vagyis egy Utópiáról, egy függelékéről, egy önálló megyecsopotról? Egy hipotézisről vagy a késő középkor egyik maradványáról? Itt megállok, bár folytathatnám...

Az RMDSZ új vezetője, Kelemen Hunor elegánsan, de határozottan elhatárolta magát Csibi Barna provokációjától, azzal a klasszikus kifogással, hogy azok nem jellemzőek a romániai magyar közösségre. Lehet, hogy ez így is van, de akkor mit jelent a „jellemző”? Egy kellő számú szavazat elégséges ahhoz, hogy valami jellemzővé váljék. Bizonyos körülmények között akár egy szavazatot is könnyű megszerezni, mert a jelenkori törvények szerint, a magyar közösség számára biztosított a rendkívüli parlamenti képviselő.

Botrányhős helyett igazi hőst!

Kedves Dani!

Mindjárt az elején ki kell ábrándítsalak, hogy egy percig se táplálj illúziókat irányomban. Leveledben ugyan oldalamba vágta a sarkantyúdat, arra számítván, hogy a hatására majd nekilátok sarkosabban fogalmazni, meredekebben ellenkezni, s ezáltal a mi győtrődésünk mindjárt párbajnak, bajvívásnak látszik, a nézők nagy-nagy gyönyörűségére. Csak hogy én elengedem a fülem mellett harcba hívó szavaidat, azon egyszerű oknál fogva, hogy az én céloom és szándékom a megértés és a megértetés, nem pedig a szenvedély és az elszántság demonstratív hangoztatása. Érzésem szerint Te sem ilyen babérok után vágyol, csupán csak zavar az – gyanúsán hangzik? –, hogy túl sok mindenben egyetértünk, meredekeken ellentmondva a körülöttünk csititgő-csattogó csatazajnak...

Máris leszögezem: magatartásomra az egyik legfőbb magyarázat az immár megváltoztathatatlan vérmérsékletem. Világéletemben a defenzív harcmodor híve voltam mindenféle játszmában. Úgy tapasztaltam, hogy a sarkosság, az élesség a vitában, élénkítő hatása mellett könnyen megtéveszti az embert, mert amellet, hogy indulati elemekkel terheli túl a konfrontációt, fölösleges szellemi varagabetűk labirintusába hajszolja bele. Ahhoz, hogy a Te offenzív, kezdeményező stílusú manírodhoz fűgőbb és harciasabb partnert óhajtanál, teljes mértékben jogod van, de hát a sors másként osztotta ránk a szerepeket, s könnyen meglehet, bár első látásra talán nem érzékelhető, hogy a többség-kisebbség viszony mint bevallatlan tudatállapot, fű alatt, ha nem is tudatosan, az eszmecsereinken is kiütöközik. Amit Te kimondasz egyetlen szájmozdulattal, ugyanazt én magam nem egyszer több ízben is megfogatom magamban, mielőtt szavakba önteném, mert nem szeretnék fölösleges sebeket osztogatni.

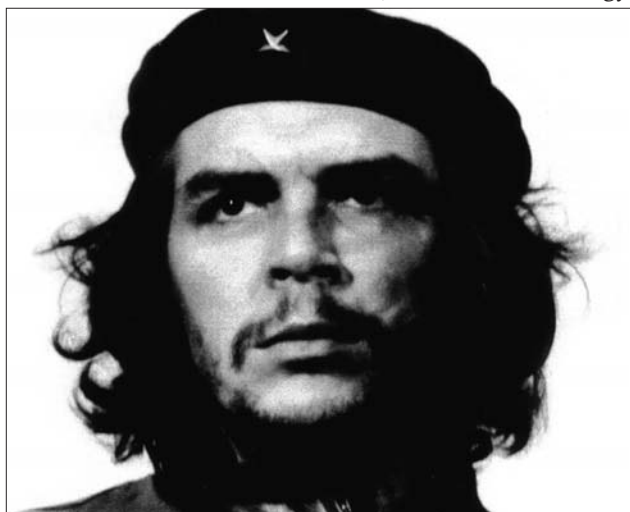
Azt írod, hozakodjak elő mindenféle érveléssel, valahányszor megütököznek véleményeink, gondolataink. Ebben valamivel könnyebben partner vagyok, csak éppen ne képzeld azt, hogy szavaidat, elképzeléseidet a kákán csomót kereső gyanakvásival mérlegetem. Valahányszor leveleidet olvasom, mindenekelőtt az fordul meg a fejemben, hogy megértselek, hogy gondolataid, szándékaid gyökeréig eljussak (mint kíváncsi hajós a forrásokig...). Nem osztom álláspontodat azzal kapcsolatban, hogy mindenáron elébe kell mennünk provokátorainknak és akkora zajt kell csapnunk, hogy az ősök is felébredjenek tőle. A hiteletlen alakok akaratlan

szátrolása azzal kezdődik, hogy méltónak találjuk őket a vitára, az ütköztetésre. Véleményem szerint mi magunknak kell elsősorban hiteleseknek lennünk és ezáltal híveket szerezni állásponturnak. Persze, beszéljük meg a történeteket, de mert Te helyettem is minden oldalról elemezted az illető lehetséges személyiségét, bevallott és rejtett szándékait, gesztusainak következményeit, nekem szinte már nem is kell hozzátennem semmit.

Ha csak azt nem, azt pedig nagyon határozottan és ismételtel, hogy az ilyen fickóknál sokkal jobban érdekelnék azok, akikre minden időben – akár példa gyanánt, akár szövetségi minőségben – számítani lehet. Túl egyszerű és némileg perverz dolog lenne részünkről, ha a pozitív példa végett minden esetben magunkra mutogatnánk s nem keressük meg környezetünkben, közeli és távolabbi történelmünkben azokat a személyiségeket, akikkel magunk is szívesen elbeszélgetnénk-elvitatkozgatnánk közös dolgainkról, gondjainkról, félelmeinkről, bizvást bizván abban, hogy megértésre találunk. A nagy történelmi példákön végigtekintve, gondolkodok, neked is feltűnt, hogy a megértés és a megegyezések kulcsemberei vagy éppen szürke eminenciásai többségükben kettős-hármas vagy akár többszörös kötődésű személyiségek, akik génjeiben ott rejlik, sajátos egységben, kitörölhetetlenül a történelem minden viszontagsága – az is, ami elválasztja, meg ami közelíti is egyben az embereket. Meggyőződésem, hogy az ilyen példákön kellene kiemelni nemzeti hőseinket is, anélkül, hogy megtagadnánk, mellőznénk azokat, akik a társadalmi fejlődés egy bizonyos szakaszában a kimondott nemzeti érdekek hordozóivá lettek. Teszem e kijelentésemnek annak dacára, hogy tudva tudom: sem a román közvélemény, sem saját nemzettársaim nem osztják állásponatomat, mert ha hősök után kell néznünk, akkor igenis, szerintük válasszunk tősgyökeres, egy tőmből faragott, valahányszor megütököznek véleményeink, gondolataink. Ebben valamivel könnyebben partner vagyok, csak éppen ne képzeld azt, hogy szavaidat, elképzeléseidet a kákán csomót kereső gyanakvásival mérlegetem. Valahányszor leveleidet olvasom, mindenekelőtt az fordul meg a fejemben, hogy megértselek, hogy gondolataid, szándékaid gyökeréig eljussak (mint kíváncsi hajós a forrásokig...). Nem osztom álláspontodat azzal kapcsolatban, hogy mindenáron elébe kell mennünk provokátorainknak és akkora zajt kell csapnunk, hogy az ősök is felébredjenek tőle. A hiteletlen alakok akaratlan

Persze, hogy az embernek el kell döntenie, mégpedig szabadon, végül is milyen identitásában érzi a legigazabbul otthonosan magát. Sokan nem hisznek a kettős vagy többszörös identitású emberekben, szomorú törté-

nelmi tapasztalatokra hivatkozva. Ilyen szempontból az én felfogásom eleve a vesztes, az árnyékos oldalra sodor engem nemzettársaim előtt is, mert hogy nem tudok sarkított esetben sem kizárólagossá válni. Egyik leveledben megrázó és nekem százszázalékosan őszintének tetsző, zárójeles tépelődésedet osztod meg velem azzal kapcsolatban, hogy empátiád folytán a mások megértését erkölcsi parancsként könyveled el, amiért aztán ilyesmit gondolnak rólad:

Che Guevara – hős vagy gyilkos?

„Talán egy újfajta, Stockholm-szindrómában szenvedek. Hatalmában tart a potenciális vagy a valós ellenfél iránti rokonszenv, a velük való cinkosság. Vagy pedig, mindkét részről fizetett hangadónak, ügynöknek, spionnak tartanak. Meglehet, hogy ezek mind én vagyok, s készen állok elveszteni a lelkeket, az identitásomat. Vajon a Másik megértésének a betegé lennék? Hogy megnyugtassalak, kijelentem, hogy ha kell, készen állok fegyvert ragadni Máramaros függetlensége és az én kívándorolt erdélyi román identitásom védelmére!”

Miért védekezel enelőttem, Barátom? Hiszen én egy pillanatig sem vádolnám lak ilyesmivel. Meg aztán ama bizonyos Stockholm-szindróma is olyan, hogy csak azért tűnik olyan félelmetesen gyanúsnak, mert a pszichológusok mindig gondoskodnak arról, hogy az élet hétköznapi, természetes eseményeire ráhúzzák a maguk tudományos kényszerubbonyát. Mi sem természetesebb annál, hogy az egymásra utalt, akár kényszerűségből összetart emberekből, még ha alá és fölérendeltségi viszonyban is állnak, a testközeli megismerés folytán megnő a másság elfogadási készsége, az empátiásint; ezért lehet sikeresen gyűlölködést szítani olyan emberek között, akik nagy távolságra vannak egymástól, esetleg sose is látták egymást, csak a beléjük kódolt, irányított üzenetre kell hallgatniuk. Én nem félek attól, hogy mindenféle szindrómák alá sorolnak be, s azt is bevallom, ha már említetted, hogy a magam ré-

széről egyáltalán nem állok készen fegyvert ragadni ilyen-olyan formában megfogalmazott „ügyek” miatt. Az értékskatulyák megfelelő helyén erre azt a cédulát szokás ragasztani, hogy gyáva-ság, de ha az történetesen az ember identitásának, személyiségének egyik meghatározott része, akkor nincs miért megbújni a trendek mögött.

Sokkal jobban foglalkoztatnak azok az életutak s a belőlük fakadó tanulságok, mint amilyen az albisi dr. Barabás Béláé, akiről bevalom, életem 69 éve alatt egy-

általán nem hallottam s csak nemrég fedeztem föl a magam számára – de azzal, hogy most a vele kapcsolatos élményemet és gondolataimat itt szóvá teszem, mások figyelmébe is melegen ajánlom –, pedig szinte élete végéig (1855–1929 között élt) kisebbségi identitásáért kiálló közéleti ember volt, politikus és újságíró egy személyben. *Emlékirataim* című visszatekintése (Arad, 1929, Corvin Könyvnyomdai Műintézet, I. Lányi) saját kiadásban jelent meg, s az azóta eltelt közel száz esztendő többszörösen értékesé tette, megnevesítette nem csupán a benne foglalt életpaszta- latot, hanem azt a politikusi-közemberi bölcsességet, amivel rendkívül nehéz időben – éppen a trianoni trauma első éveiben – mert és tudott aktív, identitását és kisebbségi sorsát vállaló erdélyi magyarnak lenni, bár könnyen lehetett volna belőle Budapesten szánni való erdélyi menekült, mint oly sokan azokban a zűrzavaros állapotokban.

Félő, hogy ha nem állok elő konkrétumokkal, akkor jellemzésem kimerül a szuperlatívuszokban, márpedig albisi Barabás Béla életútja mindenekelőtt tetteivel van kikövezve. Aradon elkötelezett vezetője lesz a Függetlenségi és 48-as Párt helyi szervezetének, 1906-ban a magyar delegáció elnöke a közös osztrák-magyar kormányalakulatban, huszonhat éven át országgyűlési képviselő, 1917-ben pedig Arad megye főispánja. Még a trianoni döntés előtt félreállítják, ám közéleti elkötelezettségében akkor sem ismer szünetet: 1920-tól az Ország-

gos Magyar Párt egyik vezetője, 1926-tól a bukaresti parlament szenátora. Közben újságíróként is jeleskedik, az *Arad és Vidéke* főszerkesztője. Politikai meggyőződését a negyvennyolcas szellemből merítette: pár évvel a szabadságharc leverése után születik, s az elbukott forradalom városa iránti felelősség élete végéig elkíséri. De ez nem gátolja meg abban, hogy ne folytasson díszbéd közbeni vitát Ferenc József császárral, aki később is igényli és elvárja tőle a nyílt gondolatcserét. Tagja annak a hivatalos kormányküldöttségnek, amely Kossuth földi maradványait hazahozza Turinból. Ha jól meggondoljuk, minden oka megvolna arra, hogy rebellis magyarként szálljon szembe az Erdélyt hatalmába kerítő új uralommal, vagy maga is a passzív rezisztencia útjára lépjen. De éppen az új, a szokatlan helyzetben mutatkozik meg igazából politikai tisztánlátása; ez az az időszak, amikor a leginkább hasznára lehet nemzettársainak.

Példaértékűnek találom helyzetelemző józanságát, aminek következtében – hosszas kérvényezések és tárgyalások, román személyi kapcsolataira épített lobbizások árán – sikerül odahatnia, hogy az aradi Szabadság szoboregyüttes ne essen azonnal a felfokozott többségi nemzeti hangulat áldozatául, s bár lebontva, félreállítva, de a helyreállítás reményével vészelhessen át a következő évtizedeket. Az alábbiakban inkább őt idézném, hiszen érvelésében, gondolatmenetében megtaláljuk mindazt, ami egy elfogulatlan, bölcs politikus esz-köztárába illik: az empátiát, a mások tiszteletét, a saját igazunk melletti érvelés hig-gadságát és tárgyszerűségét. Az aradi szoborcsoport sor-sát képes egy tágabb, térségi tendenciába ágyazva láttatni és értelmezni, s ebből merít erőt ahhoz is, hogy megmen-tésük érdekében elérje azt a maximumot, ami abban a bonyolult politikai konstella-cióban elérhető.

„Az utódállamok tényleges uralma az elcsatolt területek felett hamarabb következett be, mint a békeszerződések ratifikálása s elfogadása. Ez okozta, hogy a diadal-mámorba került sovinizmus elragadta a tömegszennvedé-lyeket s nem csak egyszerre, de nem válogatott eszközökkel is igyekezett mindent megváltoztatni, ami nem volt inyére, vagy útjába került. Ez aztán olyan cselekedeteket produkált, amelyekben nem csak a művelt nyugat közvéleménye háborodott fel, de megütődött ugyanazon népnek józan és komoly többsége is, amelynek felelőtlen elemei az ok-talan rombolásokat meggon-dolatlanul elvégezték. Ezt sajnos bizonyítja Mária Te-rézia pozsonyi márvány-

szobrának barbár szétrombolása olyképpen, hogy ne-héz kalapácsokkal darabokra törték Fadrusz János pá-ratlan művészi alkotását.”

Barabás Béla szerint a romániai magyar történelmi emlékekhez való negatív viszonyulás jóval civilizáltabb volt más utódállamokénál. Példái között szerepel a segesvári Petőfi-szobor, illetve a kolozsvári Mátyás-szobor, de melléjük sorolja az aradi műemlékeket is, mint a Kossuth-emlékszobor és a tizenhárom vértanú emlékszobra is. Meglehet, hogy e véleményéért az egykori főispánt ma akár pecsovicssággal is lehetne vádolni, hiszen meg-állapításai meredekeken eltérnek a korról szóló bevett diszkurzustól, de olvassunk csak tovább:

„Nem tartom magamat hivatottnak arra, hogy a történetek után ma is vitatkozzam a szobrok eltávolításának ténye felett, mert... ez a kérdés nem csak magyar szemüvegen keresztül, de a román nemzeti gondolkodás s a román politikai közvélemény szempontjából is itélendő meg. A tény az, hogy a szobrok le vannak bontva s már több mint három és fél év óta úgy vannak elraktározva, hogy azok bármikor elszállíthatók s az újabb kijelölhető magyar területen elhelyezhetők és felállíthatók legyenek.”

Az emlékiratnak *A vándorló aradi szobrok* című fejezet pontosan arról a hosszas, többlépcsős szívós küzdelemről szól, amelyet jobbára a szerző vívott – először azért, hogy az 1919-es román bevonulásnak a Szabadság-emlékmű ne lehessen egyik első, demonstratív áldozata, ahogyan azt egyesek azon melegeben máris kiviteleztek volna. Sok-sok kilincselés, érvelés, meggyőző munka után Romul Velicu prefektust sikerült is rávennie, hogy utasításba adja: a lebontásnak úgy kell megtörténnie, hogy „minden nemzetiségű érület megsértése kikerültesse”, hogy „ezen lebontott és rendben eltávolított szobrok megőriztessenek az esetre, amennyiben a magyar kormány vagy más érdekelt igényt tartana a szobrokra, azok átadhatók legyenek.” További lépésként Barabás Béla azért fáradozott, hogy a magyar kormánynál kieszközölje a szobor átvételét – ha már bontják, akkor szállítsák is, jó körülmények között. Külön kalandregénybe illő az a diplomatikus időhúzás, amiben a román prefektus is a magyar politikus partnere volt: miközben a szobrokkal kapcsolatos tárgyalások rendre léket kapnak, sikerül a bontás időpontját is mindegyre „átütemezni” azzal a jelszóval, hogy „akinek ideje van, élete van”.

Folytatása a 20. oldalon

Könyvek kisebbségekről – kisebbségeknek

A hó

Egy téli napon azt panasolta Hodzsának az asszony:

– Nem elég, hogy nyomorgunk, takarónk is csak egy van. És takaró ez? Rövid és szűk. Ha vállunkra húzzuk, kilóg alóla a lábunk. Ha egyik oldalunkat betakarjuk, kinmárad a másik.

Nap mint nap Hodzsa fejéhez vágta ezeket a szavakat. Éppen iszonyú fagy volt. Amikor az asszony rázendített: – Nem elég, hogy nyomorgunk, takarónk is... – Hodzsa kiszaladt a házból, és tömni kezdte a vedret hóval.

Az asszony is kiment:

– Mit csinálj itt?

Hodzsa a hóval teli vedere mutatott és azt mondta:

– Íme, a jó meleg gyapot! Vegyél belőle, soha el nem fogy. Sodord meg és varrjál paplant!

Mire az asszony:

– Hodzsa uram, megbugygyantál? Hogy csinálják hóból paplant?

– Csináljál! Miért ne csinálnál? Hópaplan alatt alsznak az őseink, mind.

A hamis tanú

Azon a napon Hodzsa látogatáiba ment a kádihoz, a szamarát pedig odakötötte a bíróság ajtajához. Éppen akkor hozták a bíróságra azt, akit hamis tanúsággal vádoltak. Abban az időben, a hamis tanút azzal büntették, hogy fordítva ültették a szamárra, vagyis arccal a farka felé, és bejárták vele az egész várost.

Megszületett az ítélet, s a környéken más szamar nem lévén, megkérték Hodzsát, engedje meg, hogy az ő szamarára ültessék a hamis tanút, arccal hátrafelé, és sétáltassák meg a városban. Hodzsának pedig ott kellett rostokolnia a bíróságon késő estig, várva a szamarát, hogy visszahozzák.

Néhány nap múlva Hodzsa újra meglátogatta a kádit. Megint ott volt a hamis tanú, és megint szamarat kerestek számára.

– Ide figyelj, barátom – mondta Hodzsa. – Ez így nem mehet tovább. Vagy abahagyod a hamis tanúskodást, vagy veszel magadnak egy szamarat!

A legszebb török mesék. Poliorom Kiadó, Iași, 2011

Az asszony és a szamar

Nasztratin Hodzsa feleségét néhány napig betegeskedett, aztán behunyta a sze-

mét végleg. Hodzsa megsíratta, meggyászolta néhány napig, aztán elfelejtette. Kis idő múlva meghalt a szamara is. Hodzsa elsíratta, napokon át, s szomorúan járt-kelt,

hónapokon át. Senki sem értette, hogy mi történt vele, ezért valaki megkérdezte:

– Hodzsa efendi, hogy lehet az, hogy a feleségedet olyan hamar elfelejtetted, a szamaradat pedig siratod még mindig?

Mire a válasz:

– Hogyne siratnám a szamarat. Feleségem halálakor mellém álltak a barátaim és a szomszédok, s azt mondták: – Ne szomorkodj, vesztünk neked másikat; fiatalabbat, jobbat! De amikor meghalt a szamar, senki sem mondta, hogy másikat vesz nekem.

Az anyós

Nasztratin Hodzsa anyósa ruhát mosott a folyónál. Megcsúszott és beesett a vízbe. Az ár magával ragadta és elvitte. Hodzsa indult, hogy megkeresse a holttestet, és szaladt a víz mentén, szemben az árral. Nem lefelé, hanem oda, ahonnan a víz jött.

Egy kíváncsiskodó megkérdezte:

– Hodzsa efendi, nem veszed észre, hogy rossz irányban szaladsz?

Mire Hodzsa azt mondta:

– Nem ismered az én anyósomat. Ő volt a legmáskább fehérnép a világon. Kétségtelen, hogy az árral szemben úszik most is.

Egy ágyban

Hodzsa, miután meghalt a felesége, elvett egy özvegyet. Az minden éjjel, ahogy ágyba kerültek, azt mondta: – Megboldogult uram ezt így csinálta. Megboldogult uram ezt így mondta. Megboldogult uram ezt...

Egyik éjjel Hodzsa nem bírta már tovább, megragadta az asszonyt és ledobta az ágyból. Estében kificamodott a karja.

Másnap az asszony az apjához ment, és elszírta neki, hogy mit tett vele a férje. Amikor az após kérdőre vonta, Hodzsa ezt mondta:

– Hogyan férhetnék el egy kis ágyban én, a meghalt feleségem, a mostani és annak a megboldogult férje. A lányod az ágy szélén feküdt, azért esett le, és marjult ki a karja.

Fordította:
Zsehránszky István

Mit sugall a megsemmisítő tisztogatás logikája?

Folytatás a 18. oldalról

Tőkés László európai parlamenti képviselő elhatárolódott a jelképes kivégzés gesztusától, mondván, hogy „ez az arab világ stílusa... Ennek az akciónak semmi köze nincs a magyarok ünneplési hagyományaihoz, a mi ünnepeink nem valakik ellen irányulnak...” Ami bölcs álláspont részéről, mert különben joggal lehetne szélsőségesnek nevezni őt, ami ártana Brüsszelben játszott szerepének.

Nem rejtem véka alá a véleményem: a Csibi Barna tetteit mozgó ideológiai elképzelések jellemzőek lehetnek egy többség politikai eszményeire. Csupán a Csibi Barna módszereit nem osztják mindenáron, mert bármelyik józanul gondolkodó ember beláthatja, hogy azok több rosszat okozhatnak mint jót. Nem tartozom azon románok vagy éppen magyarok közé, akik naivságból vagy tájékozatlanságból a politikában a valós helyzet alapos elemzése helyett az anyagi türelemre alapoznak. Mint az emberi jogok nagylelkű szakértője, Gabriel Andreescu, aki szívesebben

nyilatkozik hallomás után vagy hiányos tájékozódásra alapozva.

Többször leírtam már, hogy a kelet-európai kapcsolatok bármely időszerű és távlati kérdéséről tárgyalni lehet. E kérdéseket minden esetben kölcsönösségi alapon kell elképzelni. Mit kínál föl a sűrűn emlegetett autonómia fejében, amit közössége mentő megoldásként emleget Kelemen Hunor és az RMDSZ, a globalizáció körülményei között? A Csibi Barna-féle provokációk csöndes vagy határozott helytelenítése nem elegetendő. Mert az ilyen alakok olyan szaporán ütök fel a fejüket, mint eső után a gombák. Milyen hosszabb távú garanciákat adhat egy kisebbségi politikus? (...)

Cseke barátom, valószínűleg a továbbiakban is el kell viselned, hogy nyersen kimondom a véleményemet, fogalmazom meg kérdéseimet. Nem hiszem, hogy nekünk mindenáron egyet kellene értenünk, ellenkezőleg, szeretném, ha keményebb lennél, szókimondóbb. Hozakodj elő minden érvel, amivel elmentmondhatsz nekem. Mert csak e nyílt vitából

nyerhetünk komoly tárgyalásokhoz illő támpontokat. Amelyek leüthetik az alaphangot, ha nem is mi vagyunk a tárgyaló felek. Bár miért ne lehetnének? Talán hatékonyabbak és józanabbak lehetnének másoknál. Minden esetre, hatékonyabbak és realistábbak, mint az ilyen kérdésekben eredménytelenül tárgyaló román diplomaták. Tipikus példa erre a Gozsdualapítvány sorsa.

Vagy itt van az a kérdés, amiben sehogy sem értünk egyet. Én tagadom egy etnikai párt létének szükségességét. Te azt gondold, hogy szükséges politikai alakulat, legalább is egy átmeneti időszakra. Azt írod, hogy szükség van a közönség érdekeinek a képviselésére. Mi lenne, ha készítenénk közösen egy lajstromot, amelyből kiderülne, hogy mennyiben egybehangolt, illetve szétválók a románok és a magyarok érdekei Romániában? Kizárva természetesen ezúttal bármely hivatkozást a kölcsönös őszintétlenségre, a be nem vallott indokokra és érdekekre...

Barátsággal: Dan Culcer

Botrányhős helyett keressünk igazi hőst!

Folytatás a 19. oldalról

Külön is alapos tanulmányozást érdemel az emlékiratban idézett beadványok felépítése és megszövegezése, az érvelés lényegre törő volta, a bizonyítékok precizitása, a kéresek pontos indoklása és megfogalmazása. A kancelláriai stíltékervény, cirkulmasság ez esetben csak annyira van jelen, amennyire az hozzá tartozik a műfajhoz, a lényeg mindig az, hogy egy ilyen dokumentumból megismerhető és átlátható legyen a kérdéses ügy egésze, valamennyi leágazásával és összefüggésével.

Mesterien érvel Barabás Béla egyik beadványa mellett, miért nem illetékes Arad városa kizárólagosan dönteni a szobor sorsáról: az ugyanis nem a város, hanem az ország lakosságának magánpénzéből épült, amit tételiesen és pontról pontra bizonyít is; az adományozók és az építők csak Aradra bízták annak gondozását és megőrzését. De arról sem feledkezik meg, hogy rámutasson: hamis kifogás a szoborra fogni, hogy az sértené a román hatalom és közhangulat érzékenységét, hiszen történelmi tény, hogy “az ada-

kozók között igen sok a román, míg Magyarország előkelői, nagyurai, főispánjai, főrendjei hyperlojalitási érzelmektől telítve, igen sokan tartózkodtak az adakozástól, addig a román népnek száma tagja szívesen áldozott e célra.” Miután adatokkal támasztja alá a román többségű megyék és helységek lényeges anyagi hozzájárulását, hozzáteszi: „ezen román többségű vármegyékben a törvényhatósági bizottság tagjai között igen sok a román, akik bizonyára megtagadták volna anyagi hozzájárulásukat, ha a felemelendő szobornak csak egy kissé is romáellenes tendenciát tulajdonítottak volna... A román forintok és krajcárok bizonyára nem azon gondolatlat lettek kísérvé, hogy az emlékmű bármikor és bárki által leromboltassék, mert ami szent volt, az akkor is élt akkor adakozó román testvéreink előtt, és szent kell hogy legyen az ő derék utódaik szemei előtt is.”

Azt mondom, ne rekedjünk meg ennél az esetnél, amit azért tartok vitánkhoz illőnek, mert megmutatja, hogy politikailag zavaros, súlyos időkben is lehetett - mert kellett - higgadtan, ár-

nyaltan és konstruktív módon gondolkodni, mind magyar, mind román részről is, olyan ellentmondásos kérdésekről, melyek az 1848-49-es szabadságharchoz kapcsolódnak, s amelyek ma is borzolni képesek a nemzeti érzékenységet. A jelenkori provokátoroknak azért van most is tömegsikerük, mert a pozitív kapcsolatépítés tényei és folytonossága helyett az ő hangulat- és botránykeltéseivel foglalkozunk.

Egyetértek veled: következő alkalomra valóban össze kellene állítanunk konvergens és divergens érdekeink minél részletesebb, azonnali és távlati lajstromát. Nem lesz egyszerű feladat, de kidolgozásának folyamatában olyan részizagaszokra bukkanhatunk, melyek a nagy gondolatok görgetése és dagasztása közben mostanig elkerülhettek a figyelmünket. Mind az aggasztó nemzetközi konjunktúra és a beuniózott, ám ennek dacára egymásra acsargó közép-európai viszonyrendszer, mind a belviszályok felkavart salakja és szennye megkövetelik tőlünk, hogy továbbra is igyekezzünk az eszünknel lenni.

Barátsággal: Cseke Gábor